

RAPPORT

2022

HURTIGOVERSIKT

Omfang av seksuell trakassering i Norge

Utgitt av Folkehelseinstituttet
Område for helsetjenester

Tittel Omfang av seksuell trakassering i Norge: en hurtigoversikt

English title The prevalence of sexual harassment in Norway: a rapid review

Ansvarlig Camilla Stoltenberg, direktør

Forfattere Patricia Sofia Jacobsen Jardim, prosjektleder,
Jon-Vidar Gaustad
Lars Jørund Langøien
Gunn Eva Næss

ISBN 978-82-8406-292-1

Publikasjonstype Systematisk oversikt

Antall sider 42 (48 inklusiv vedlegg)

Oppdragsgiver Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Emneord(MeSH) Sexual Harassment

Sitering Jardim PSJ, Gaustad JV, Langøien LJ, Næss GE. Omfang av seksuell trakassering i Norge: en hurtigoversikt. [The prevalence of sexual harassment in Norway: a rapid review]. Oslo: Folkehelseinstituttet, 2022.

Innhold

INNHold	3
HOVEDBUDSKAP	4
SUMMARY	5
FORORD	6
INNLEDNING	7
METODE	9
RESULTATER	13
Resultater av litteratursøket og utvelgelse av studier	13
Beskrivelse av de inkluderte studiene	14
Arbeidsliv	16
Opplæringssektoren	21
Kultur- og fritidsarenaer	24
Online/digitalt	29
DISKUSJON	37
Hovedfunn	37
Styrker og begrensninger ved denne hurtigoversikten	37
Resultatenes betydning for praksis	38
Kunnskapshull	39
KONKLUSJON	40
REFERANSER	41
VEDLEGG 1: SØKESTRATEGI	43
VEDLEGG 2: UNDERSØKELSER PÅ LAVERE NIVÅ OG FOR MINDRE GRUPPER	47

Hovedbudskap

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har bedt Folkehelseinstituttet om en oversikt over forekomst av seksuell trakassering i Norge. De ønsket også informasjon om hvem som utøver, hvem som rammes og hva konsekvensene av seksuell trakassering er, med fokus på fire arenaer: Arbeidsliv, opplæringssektoren, kultur- og fritid og online/digitalt.

Vi gjennomførte en hurtigoversikt, dvs. en kunnskapsoppsummering utført på kortere tid og med forenklete steg. Vi vurderte bl.a. ikke studienes metodiske kvalitet. Vi utførte systematiske litteratursøk og vurderte 1470 referanser. Av disse vurderte vi 179 relevante fulltekster. Vi inkluderte 15 undersøkelser (presentert i 16 publikasjoner). Hovedfunnene var:

- Omfanget av seksuell trakassering varierer mellom ulike yrkesgrupper: fra ca. 1 % blant ingeniører til ca. 20 % blant sykepleiere.
- Kvinner er mer utsatt for seksuell trakassering enn menn, på alle arenaene.
- Yngre er mer utsatt enn eldre.
- Det er flest menn som utøver seksuell trakassering.
- Blant menn som blir seksuelt trakassert er det flest kvinner som trakasserer.
- Det å bli utsatt for seksuell trakassering kan føre til lavere tilfredshet med livet, ubehag, mistriivsel på arbeidsplassen og oppsigelse.

Seksuell trakassering er utbredt og forekommer på alle fire arenaer (arbeidsliv, opplæringssektoren, kultur- og fritid, online/digitalt). Offentlige myndigheter og andre sektorer bør arbeide systematisk for å forebygge og redusere omfanget.

Tittel:

Omfang av seksuell trakassering i Norge: en hurtigoversikt

Hvem står bak denne publikasjonen

Folkehelseinstituttet, på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Når ble litteratursøket avsluttet

Februar 2022

Summary

The Norwegian Directorate for Children, Youth and Family Affairs has commissioned the Norwegian Institute of Public Health to conduct a review of the prevalence of sexual harassment in Norway. Additionally, they wanted information on who the harassers are, who is being harassed and the consequences of sexual harassment, focusing on the arenas: work life, education, culture and leisure time, online/digital.

We conducted a rapid review: a review conducted within a short timeframe and with simplified steps. For example, we did not assess the studies' methodological quality. The literature search identified 1470 publications, of which we read 179 in full text. Ultimately, we included 15 surveys (presented in 16 publications). The main results were:

- The prevalence of sexual harassment varies between different professions: from app. 1% among engineers to app. 20% among nurses.
- Women are more exposed to sexual harassment than men, in all four arenas.
- Younger people are more exposed than older.
- The harassers are mostly male.
- Among harassed men, the perpetrator is mostly female.
- Being sexually harassed might lead to experiencing lower satisfaction in life, discomfort, dissatisfaction at the workplace og resignation from work.

Sexual harassment is widespread and occurs in all four arenas (work life, education, culture and leisure time, online/digital). Public authorities and other sectors should work systematically to prevent and reduce the prevalence.

<p>Title: The prevalence of sexual harassment in Norway: a rapid review -----</p> <p>Responsible The Norwegian Institute of Public Health has carried out this work on commission from The Norwegian Directorate for Children, Youth and Family Affairs -----</p> <p>Date of last search February 2022</p>

Forord

Folkehelseinstituttet (FHI) fikk 04. februar 2022 i oppdrag av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet å utføre en kunnskapsoppsummering om forekomst av seksuell trakassering i Norge. Formålet med denne kunnskapsoppsummeringen er å gi et kunnskapsgrunnlag for politiske beslutninger om seksuell trakassering innenfor ulike arenaer (arbeidsliv, opplæringssektoren, kultur- og fritidsarenaer, online/digitalt).

Område for helsetjenester, FHI, følger en felles framgangsmåte i arbeidet med kunnskapsoppsummeringer, dokumentert i håndboka «Slik oppsummerer vi forskning». Det innebærer blant annet at vi kan bruke standardformuleringer når vi beskriver metode, resultater og i diskusjon av funnene.

Finansiering

Buudir finansierte oppsummeringen. Buudir tydeliggjorde problemstillingen og inklusjonskriteriene, men hadde ingen rolle i utarbeidelsen av kunnskapsoppsummeringen.

Bidragstere

Prosjektleder: Patricia Sofia Jacobsen Jardim

Interne prosjektmedarbeidere ved FHI: Jon-Vidar Gaustad, Lars Jørn Langøien, Gunn Eva Næss

Takk til avdelingsdirektør Rigmor C Berg som har utført intern gjennomlesning og godkjenning samt kollega Trine Johansen Bjerke for gjennomlesning og gode innspill.

Oppgitte interessekonflikter

Alle forfattere og fagfeller har fylt ut et skjema som kartlegger mulige interessekonflikter. Ingen oppgir interessekonflikter.

Folkehelseinstituttet tar det fulle ansvaret for innholdet i rapporten.

Kåre Birger Hagen
Fagdirektør

Rigmor C Berg
Avdelingsdirektør

Patricia Sofia Jacobsen
Jardim
Prosjektleder

Innledning

Beskrivelse av problemet

I en levekårsundersøkelse om arbeidsmiljø fra 2019 kom det frem at 4 % av sysselsatte mellom 18 og 66 år i Norge ble utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet, månedlig eller hyppigere. Kvinner rapporterte langt hyppigere om uønsket seksuell oppmerksomhet enn menn (8 vs. 2 %). Levekårsundersøkelsen fant at det er ansatte i servitøryrker, sykepleiere og pleie- og omsorgsarbeidere som er mest utsatt. I disse yrkene er det mellom 19 og 22 % som oppga å ha blitt utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet, månedlig eller hyppigere (1). En landsrepresentativ undersøkelse om vold og overgrep mot barn og unge i Norge (2) viste at 29 % av jentene og 7 % av guttene hadde opplevd seksuelle krenkelser i løpet av oppveksten. Videre rapporterte jenter langt hyppigere enn gutter, at de hadde opplevd flere forskjellige former for seksuelle krenkelser (2).

Seksuell trakassering er et fenomen og begrep som defineres og beskrives ulikt i forskningslitteraturen. I internasjonal forskning om seksuell trakassering i arbeidslivet deles ofte seksuell trakassering inn i tre hovedformer: kjønnsdiskriminering, uønsket seksuell oppmerksomhet og seksuell overtalelse (3). Kjønnsdiskriminering er den hyppigste forekommende formen og gir uttrykk for holdninger som virker fornærmende, nedverdiggende, eller foraktfulle, da i hovedsak mot kvinner. Uønsket seksuell oppmerksomhet innebærer verbal eller fysisk atferd slik som kommentarer av en seksuell art, forsøk på å inngå romantiske/seksuelle relasjoner eller ufrivillig beføling. Den tredje og minst utbredte formen er seksuell overtalelse – slik som bytte av seksuelle tjenester eller seksuelle overgrep.

I norsk lovverk er begrepet seksuell trakassering delvis overlappende med visse former for seksuelle overgrep. I Likestillings- og diskrimineringsloven (§13) er uønsket seksuell oppmerksomhet definert som seksuell trakassering dersom den har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdiggende, ydmykende eller plagsom (4). Denne definisjonen danner grunnlaget for straffeforfølgelse i alvorlige tilfeller i henhold til straffeloven (5). Seksuelle overgrep er enhver seksuell handling som offeret ikke har samtykket til, eller har blitt presset eller manipulert til å ta del i (6). I straffeloven deles seksuell krenkelse inn i tre kategorier. Disse er seksuelt krenkende atferd (for eksempel blotting og kikking), handlinger (for eksempel beføling av bryster eller kjønnsorganer) og omgang (for eksempel samleie eller samleielignende handlinger, slik som utføring av oralsex). Overgrep begått mot personer under 16 år, som er den seksuelle lavalderen i Norge, regnes som seksuelle overgrep mot barn. Vi vil

i denne kunnskapsoppsummeringen bruke Likestillings- og diskrimineringslovens (§13) definisjon om seksuell trakassering. Denne omslutter også straffbar seksuell atferd i henhold til straffelovens paragraf (§267, §297, §298, §304, §305, §310 og §311).

Konsekvensene av å bli utsatt for seksuell trakassering kan være alvorlig både for den som blir utsatt for det og samfunnet ellers. Seksuell trakassering kan øke risikoen for seksuelle problemer, depresjon, angst, traumelidelser, spiseforstyrrelser, mage-/tarmproblemer, uspesifikke smertetilstander og selvmord (6). I arbeidslivet ser man også økt sykefravær, nedsatt trivsel og avgang fra yrket (7).

Hvorfor er det viktig å utføre denne kunnskapsoppsummeringen?

Stortinget vedtok i 2021 at det skulle utarbeides en stortingsmelding om seksuell trakassering (8). Stortingsmeldingen skal kartlegge omfanget av seksuell trakassering, samt foreslå forebyggende tiltak når det gjelder seksuell trakassering i arbeidsliv, opplæringssektoren, på kultur- og fritidsarenaer og online og digitalt. Stortingsmeldingen omfatter også seksuell trakassering blant barn og unge. Denne kunnskapsoppsummeringen skal gi kunnskap om omfanget av seksuell trakassering i Norge og bidra i arbeidet med stortingsmeldingen.

Mål og problemstilling

Hovedspørsmål: Hva er forekomst av seksuell trakassering i Norge på ulike arenaer (arbeidsliv, opplæringssektoren, kultur- og fritidsarenaer, online/digitalt)?

Underspørsmål: hva er karakteristika av seksuell trakassering (utøver, offer og konsekvenser)?

Metode

Vi utførte en hurtigoversikt – som er en type kunnskapsoppsummering – over studier som har undersøkt omfanget av seksuell trakassering på fire arenaer i Norge. En kunnskapsoppsummering (også kalt 'systematisk oversikt'), i tråd med kriterier fra FHIs metodehåndbok (9) og Cochrane Handbook (10) inneholder et systematisk litteratursøk, klare inklusjonskriterier, og en vurdering av kvaliteten til de inkluderte studiene. En hurtigoversikt (rapid review) er en kunnskapsoppsummering som skal ferdigstilles på kortere tid enn normalt og medfører at noen steg må gjøres raskere og enklere (9). Prosessen kan forenkles på ulike måter, knyttet til inklusjonskriteriene, litteratursøk, utvelging av litteratur, vurdering av studienes metodiske begrensninger, analyse og presentasjon. Alle steg skal likevel være systematiske og transparente (dokumenteres). En kunnskapsoppsummering over studier av forekomst følger samme struktur som kunnskapsoppsummeringer over effekter eller erfaringer, med noen tilpasninger (11).

Fordi de inkluderte studiene i hovedsak er spørreundersøkelser har vi valgt å bruke termen «undersøkelser» i denne rapporten.

Én medarbeider vurderte titler og sammendrag, mens to medarbeidere vurderte fulltekster. Inkludering av undersøkelser til foreliggende hurtigoversikt ble gjort med tanke på at undersøkelsene til sammen skulle gi mest mulig dekkende informasjon om forekomst for hver arena. Vi har slik ikke rapportert alle resultatene fra alle undersøkelsene som møtte inklusjonskriteriene. Vi fokuserte på de nyeste spørreundersøkelsene som dekket samme populasjoner og spørsmål. Vi plasserte relevante undersøkelser som kunne utdype eller nyansere tallene for hver arena i et vedlegg. Fra hver inkluderte undersøkelse hentet vi ut data og tallmateriale som var relevante for våre forskningsspørsmål.

Vi kvalitetsvurderte ikke de inkluderte undersøkelsene eller vurderte tilliten til dokumentasjonen av resultater.

Inklusjonskriterier

Vi hadde følgende inklusjonskriterier:

Populasjon	Alle, men utvalget må være representativt for større grupper av befolkningen enten på kommunalt, fylkeskommunalt, samfunns- eller nasjonalt nivå. Studier som beskriver enkeltindivider eller mindre grupper med personer vil ikke bli inkludert.
Eksposering	Studier som beskriver omfang av seksuell trakassering på følgende arenaer: arbeidsliv, opplæringssektoren, kultur- og fritidsarenaer

	og/eller online/digitalt. Studiene skal være utført på kommunalt, fylkeskommunalt, samfunns- eller nasjonalt nivå på de overnevnte områdene. Dvs. vi vil ikke inkludere studier som ser på f.eks. enkelte arbeidsplasser, spesifikke nettsted, enkelte institusjoner eller en bestemt skole.
Studiedesign	Primærstudier med et kvantitativt design som beskriver omfang, slik som tverrsnittstudier og studier med et longitudinelt design. Studiene må være empiriske med beskrivelse av metode for data-innsamling og analyse.
Utfall	Studiene må inneholde utfall knyttet til omfang av seksuell trakassering. Om studiene inneholder karakteristika om offer, utøver eller konsekvenser vil vi trekke ut disse også.
Publikasjonsår	2015-2022
Land/Kontekst	Norge
Språk	Norsk og engelsk
Annet	Se forbehold

I denne hurtigoversikten forstår vi følgende som seksuell trakassering (se beskrivelser i Innledning):

- Verbal og fysisk uønsket seksuell oppmerksomhet, slik som kommentarer av seksuell art, forsøk på å inngå uønskede romantiske/seksuelle relasjoner eller ufrivillig beføling.
- Seksuelle krenkelser i form av seksuelt krenkende adferd og handlinger, som blotting, kinking og beføling.
- Deling av bilder eller filmer med seksuelt innhold, eller trusler om slik deling.

Ekklusjonskriterier

Vi ekskluderte følgende typer studier og publikasjoner:

- Kvalitative studier
- Pre-publikasjoner
- Ikke-empiriske studier
- Masteroppgaver, Bachelorsoppgaver og studentoppgaver
- Systematiske oversikter eller litteraturoversikter

Kjønnsdiskriminering, trakassering/mobbing på grunn av legning eller kjønnsidentitet, overgrep eller voldtekt er ikke inkludert i denne hurtigoversikten.

Forbehold

Vi inkluderte undersøkelser på nasjonalt-, samfunns og fylkeskommunalt nivå. Grunnet tids- og ressursbegrensninger presenterer vi data på det høyest overordnede nivået der informasjonen var tilgjengelig for hver av de fire arenaer (arbeidsliv, opplæringssektoren, kultur- og fritidsarenaer, online/digitalt). Eksempelvis plasserte vi undersøkelser på sektor, fylkeskommunalt og kommunalt nivå i vedlegg når vi identifiserte un-

dersøkelser på nasjonalt nivå på den bestemte arenaen. Når informasjonen på det høyeste nivået var mangelfullt, så supplerte vi med informasjon på et av de lavere nivåene. Hensikten var å rapportere omfangsdata som var representative for norske forhold samtidig som nyttige karakteristika som bare var tilgjengelig i mindre undersøkelser også ble presentert. Dette ble gjort for å nyansere informasjonen fra store spørreundersøkelsene på overordnet nivå. Nivået eller størrelsene for undersøkelsen på studiene vil derfor variere fra arena til arena.

Litteratursøk

Søk i databaser

Bibliotekar Gunn Eva Næss utarbeidet en søkestrategi i samarbeid med prosjektgruppen og utførte søkene. Da dette er en hurtigoversikt ble ikke søket fagfellevurdert av en annen bibliotekar. Søket inneholdt relevante kontrollerte emneord som Sexual Harassment, relevante tekstord, og avgrensninger som gjenspeiler inklusjonskriteriene. Vi søkte i følgende databaser

- Ovid MEDLINE
- APA PsycInfo
- Web of Science

Søk i andre kilder

For å finne spørreundersøkelser som ikke er indeksert i databasene nevnt over, søkte Næss og prosjektgruppen i andre kilder (grå litteratur) etter norske undersøkelser i følgende kilder: Google, Statistisk sentralbyrå (SSB), Nasjonalt Vitenarkiv (NVA), Oria.no, Cristin, SINTEF, CORE, FAFO, UngData, Senter for likestilling, kjønnsforskning.no, NOVA, AFI, NKVTS, STAMI, politiet.no, barneombudet.no, kifinfo.no, udir.no, bufdir.no, fhi.no, ffi.no, nih.no, nsf.no, kirken.no og samfunnsforskning.no, Reform ressursenter for menn, likestillingscenteret Hamar og Likestillingscenteret KUN. Vi gjennomgikk også relevante referanselister. Vi arbeidet etter en såkalt snøball-metode når det gjaldt grå litteratur, hvor vi fulgte relevante spor for å søke i ytterligere kilder.

Utvelging av studier

Én prosjektmedarbeider (PSJJ, LJJ, GEN eller JVG) gjorde vurderinger («screening») av titler og sammendrag fra litteratursøket opp mot inklusjons- og eksklusjonskriteriene. To prosjektmedarbeidere gjorde vurderinger av spørreundersøkelser som ble innhentet i fulltekst. Disse vurderingene var ikke blindet eller uavhengig av hverandre. Uenighet om vurderinger av fulltekster løste vi ved diskusjon.

Vi importerte referansene fra databasesøket til EndNote (12) og brukte det elektroniske verktøyet EPPI-Reviewer (13) i utvelgelsesprosessen av disse. For å effektivisere vurderingsprosessen brukte vi også rangeringsalgoritmen (priority screening) innbygd i EPPI-Reviewer. Algoritmen læres opp kontinuerlig av forskerens avgjørelser om inklusjon og eksklusjon av referanser på tittel- og sammendragnivå. Referanser som algoritmen anser som mer relevante blir skjøvet frem i «køen».

Uthenting av data

Én medarbeider hentet ut data fra de inkluderte studiene og en annen (PSJJ, LJJ, GEN og/eller JVG) kontrollerte dataene opp mot de aktuelle publikasjonene. Vi hentet ut følgende data fra de inkluderte studiene: omfang av seksuell trakassering, arena trakasseringen fant sted samt karakteristika slik som utøver, offer og konsekvenser av trakasseringen hvis slik informasjon var tilgjengelig.

Kartlegging av kunnskapsgrunnlaget

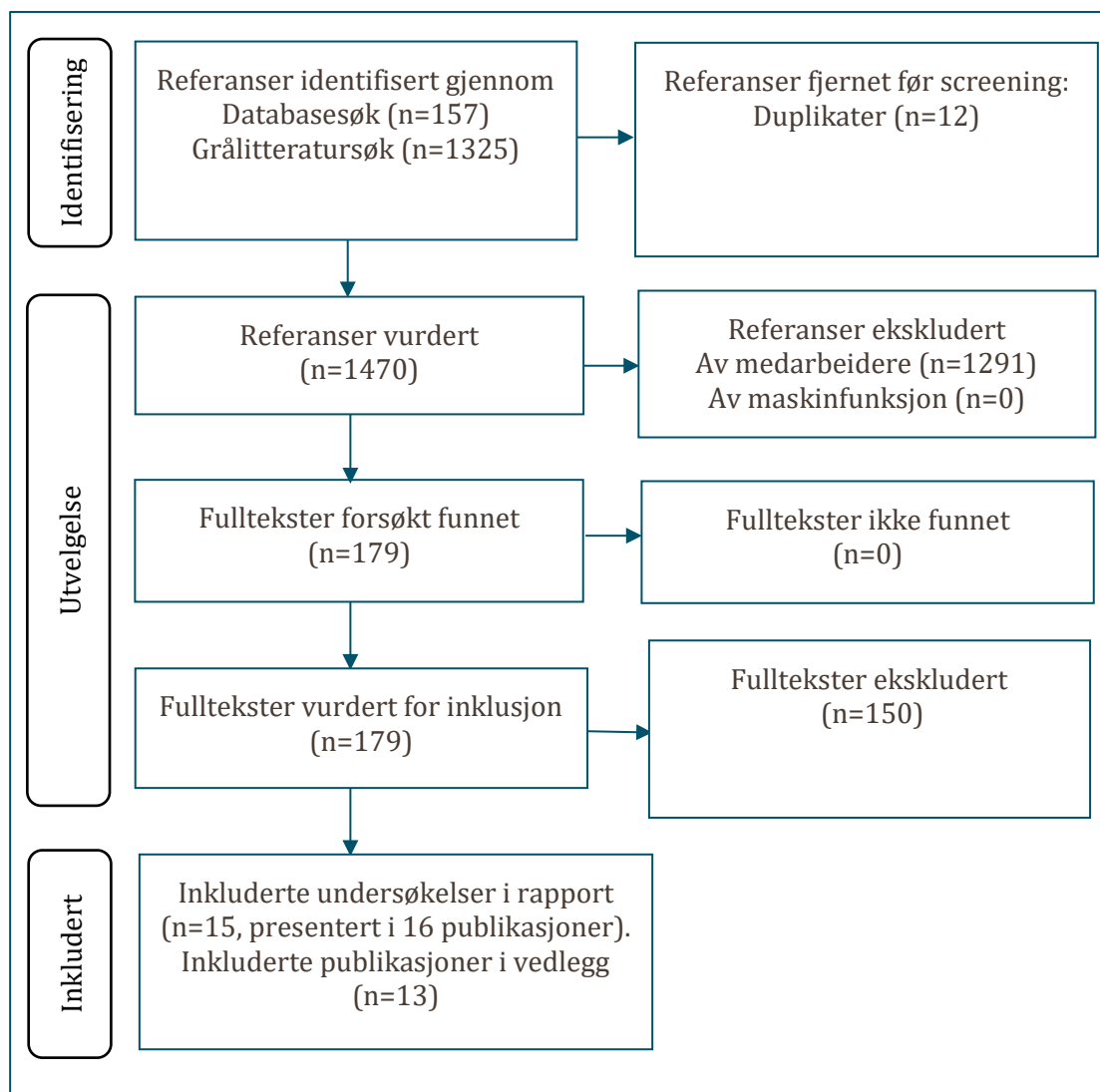
Vi sorterte publikasjonene i følgende fire arenaer, i den grad det var mulig: arbeidsliv, opplæringssektoren, kultur- og fritidsarenaer og online/digitalt. Vi sammenfattet informasjon om studiene og deres resultater narrativt, og så langt det var mulig, vurderte resultatene fra de ulike studiene på tvers, samt beskrev fellestrekk for å se om det var noen mønstre i omfang og karakteristika. Hovedfremstillingen av resultatene er i form av prosa og vi presenterer resultatene i tekst, tabeller og figurer.

Resultater

Resultater av litteratursøket og utvelgelse av studier

Databasesøkene ga 157 treff før fjerning av dubletter (Figur 1) og søk i grå litteratur ga omtrent 1325 treff. Vi kan ikke med sikkerhet si nøyaktig hvor mange referanser vi gjennomgikk fra søk i grå litteratur, fordi slike søk ikke genererer lister med eksakte antall treff slik søk i databaser gjør.

Etter fjerning av dubletter satt vi igjen med omtrent 1470 referanser. Av disse ekskluderte vi 1291 referanser som åpenbart ikke oppfylte inklusjonskriteriene våre. Vi innhentet og vurderte 179 publikasjoner i fulltekst, hvorav vi ekskluderte 150 publikasjoner. Vi inkluderte 15 undersøkelser (presentert i 16 publikasjoner). Vi plasserte 13 undersøkelser i vedlegg 2. Disse 13 er mindre undersøkelser (færre deltakere) og tar for seg spesifikke grupper, yrker eller geografiske områder som vi tenker kan være av interesse for leserne av denne hurtigoversikten.



Figur 1: Flyttdiagram over utvelgelse av undersøkelser

Beskrivelse av de inkluderte studiene

Vi inkluderte 15 unike spørreundersøkelser (beskrevet i 16 publikasjoner) (1;14-27,29). Alle undersøkelsene er utført i Norge og publisert i perioden 2016-2022. Aldersspennet for deltakerne var fra 13 til 84 år.

Vi inkluderte spørreundersøkelser på nasjonalt-, fylkeskommunalt- og samfunns/sectornivå. I resultatkapitlet presenterer vi data fra det høyeste nivået vi har funnet data for i hver av de fire arenaene arbeidsliv, opplæringssektoren, kultur- og fritidsarenaer og online/digitalt (Tabell 1). Undersøkelser fra lavere nivåer presenterer vi hovedsakelig i vedlegg 2. I resultatkapitlet presenterer vi imidlertid noen utvalgte undersøkelser på lavere nivå, for å illustrere variasjoner i omfang for undergrupper og for å gi supplerende informasjon om karakteristika som kun var tilgjengelig i de mindre undersøkelsene på lavere nivå.

Undersøkelsene benyttet mange ulike begreper for atferd som kan benevnes som seksuell trakassering. Vi hentet ut tekst og data om seksuell trakassering slik det var beskrevet og definert i de ulike studiene, blant annet som fysisk og verbal seksuell trakassering, uønsket seksuell oppmerksomhet, seksuelle krenkelser, ufrivillig berøring og ufrivillig deling av bilder/video med seksuelt innhold. Vi rapporterer ikke data om grove seksuelle overgrep og voldtekt.

Tabell 1: *Beskrivelse av de inkluderte undersøkelsene (n=15)*

Arena	Undersøkelse (referanse)	Nivå	Hva kartlegges
Arbeidsliv og Opplæringssektoren	Livskvalitet i Norge 2021 (14)	Nasjonalt (alle bransjer/yrker og studenter)	Uønsket seksuell oppmerksomhet
Arbeidsliv	Levekårsundersøkelsen 2019 (1)	Nasjonalt (alle bransjer/yrker)	Uønsket seksuell oppmerksomhet
Arbeidsliv	Hagen 2019 (15)	Samfunn (Helse- og sosialsektoren)	Seksuell trakassering (fysisk/verbal)
Arbeidsliv	Bråten 2019 (16)	Samfunn (Helse og omsorg; Hotell og restaurant)	Seksuell trakassering (fysisk/verbal)
Arbeidsliv	Idås 2020 (17)	Samfunn (journalister og redaktører)	Uønsket seksuell oppmerksomhet
Arbeidsliv	MOST-undersøkelsen 2020 (18)	Samfunn (Forsvaret)	Seksuell trakassering
Opplæringssektoren	Nasjonal rapport: mobbing og trakassering i universitets- og høgskolesektoren 2019 (19)	Samfunn (ansatte på høyskoler og universiteter)	Ulike former for seksuell trakassering
Opplæringssektoren	SHOT 2018. Studentenes helse og trivsels undersøkelse (20) og Sivertsen 2019 (26)	Nasjonalt (studenter)	Ulike former for seksuell trakassering
Kultur og fritid og Online/digitalt	UngData 2021 (21)	Nasjonalt (ungdomsskole og VGS)	Ulike former for seksuell trakassering
Kultur og fritid og Online/digitalt	Ung i Oslo 2021 (22)	Fylke (ungdomsskole og VGS)	Ulike former for seksuell trakassering
Kultur og fritid og Online/digitalt	Hafstad 2019 (23)	Nasjonalt (ungdomsskole)	Seksuelle krenkelser/ overgrep på nett
Kultur og fritid og Online/digitalt	Nasjonal trygghetsundersøkelse 2022 (24)	Nasjonalt (alder 16-85 år)	Ulike former for seksuell trakassering

Online /digi- talt	Hafstad 2020 (29)	Nasjonalt (ung- domsskole)	Seksuelle overgrep på nett
Online/digi- talt	Ask 2016 (25)	Nasjonalt (alder 18- 40 år)	Ulike former for sek- suell trakassering
Online/digi- talt	Barn og medier 2020 (27)	Nasjonalt (alder 13- 18 år)	Ulike former for sek- suell trakassering

Arbeidsliv

For arenaen arbeidsliv fant vi to nasjonale undersøkelser som dekker alle yrkesgrup-
per: *Livskvalitet i Norge 2021* (14) og *Levekårsundersøkelsen 2019* (1). *Levekårsundersø-
kelsen 2019* inneholder også data for ulike yrkesgrupper. Vi presenterer omfang av sek-
suell trakassering for alle yrkesgrupper først, og deretter egne omfangsdata for ut-
valgte yrkesgrupper fra *Levekårsundersøkelsen 2019*. Dernest presenterer vi fire under-
søkelser av noen utvalgte yrkesgrupper med spesielt høy forekomst av seksuell trakas-
sering (15-18). Til sist belyser vi også hvem som utsettes for trakassering, hvem som
trakasserer og hvilke konsekvenser trakasseringen har.

Omfang av seksuell trakassering: alle yrkesgrupper

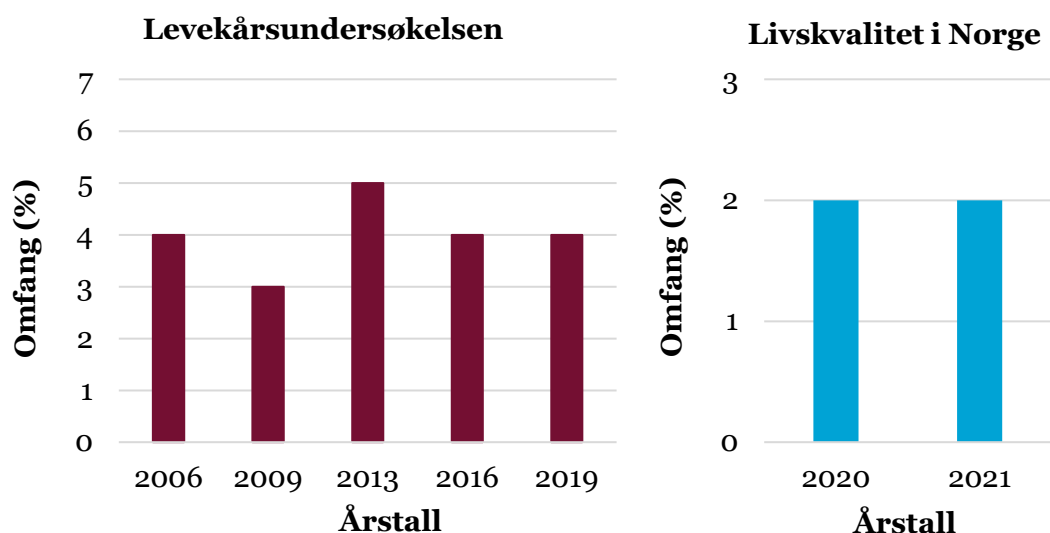
De to store nasjonale undersøkelsene, *Livskvalitet i Norge* og *Levekårsundersøkelsen* un-
dersøker arbeidsmiljø for et representativt utvalg av den sysselsatte befolkningen. *Livs-
kvalitet i Norge* gjennomføres årlig og *Levekårsundersøkelsen* gjennomføres hvert tredje
år, begge av Statistisk Sentralbyrå (SSB). I denne oppsummeringen presenterer vi de
nyeste undersøkelsene, *Livskvalitet i Norge 2021* (14) og *Levekårsundersøkelsen 2019*
(1). De to undersøkelsene dekker alle yrkesgrupper og måler omfanget av uønsket sek-
suell oppmerksomhet.

Livskvalitet i Norge 2021 (14) fant at 8 % av deltakerne var blitt utsatt for uønsket sek-
suell oppmerksomhet en eller annen gang, mens 2 % var blitt utsatt månedlig eller of-
tere (Tabell 2). *Levekårsundersøkelsen 2019* fant at 4 % av deltakerne var blitt utsatt for
uønsket seksuell oppmerksomhet månedlig eller oftere (Tabell 2). Forfatterne av *Livs-
kvalitet i Norge* oppga at forskjellen i omfang kan skyldes ulike svaralternativer i de to
undersøkelsene.

Tabell 2: Omfang av seksuell trakassering i arbeidsliv (alle yrkesgrupper)

Undersøkelse (referanse)	Populasjon	Antall deltakere	Hva kartlegges	Omfang
Livskvalitet i Norge 2021 (14)	Sysselsatte (18-66 år)	12557 (50 % kvinner)	Uønsket seksuell oppmerksomhet: Månedlig eller oftere Årlig eller oftere Sjeldnere Aldri	2 % 2 % 4 % 92 %
Levekårsundersøkelsen 2019 (1)	Sysselsatte (18-66 år)	11212 (48 % kvinner)	Uønsket seksuell oppmerksomhet: Månedlig eller oftere	4 %

Levekårsundersøkelsen fant at omfanget av uønsket seksuell oppmerksomhet i arbeidslivet har vært stabilt de siste 13 årene (Figur 2). Bare de to siste utgavene av *Livskvalitet i Norge* har kartlagt uønsket seksuell oppmerksomhet, men begge utgavene (*Livskvalitet i Norge 2020 og 2021*) fant samme omfang (Figur 2).



Figur 1: Omfang av uønsket seksuell oppmerksomhet, månedlig eller oftere i Levekårsundersøkelsen 2006-2019 og i *Livskvalitet i Norge* 2020-2021.

Omfang av seksuell trakassering: utvalgte yrkesgrupper

Levekårsundersøkelsen 2019 (1) rapporterte i tillegg til uønsket seksuell oppmerksomhet i alle yrkesgrupper også omfang i forskjellige yrkesgrupper. Vi presenterer omfangsdata for utvalgte yrkesgrupper for å illustrere variasjonen på tvers av yrkesgrupper. Kontormedarbeidere og ansatte innen undervisning utsettes for omtrent like mye uønsket seksuell oppmerksomhet som gjennomsnittet for alle yrker. Ingeniører og ledere opplevde mindre uønsket seksuell oppmerksomhet og salgsyrker og sykepleiere opplevde mer enn gjennomsnittet (Tabell 3).

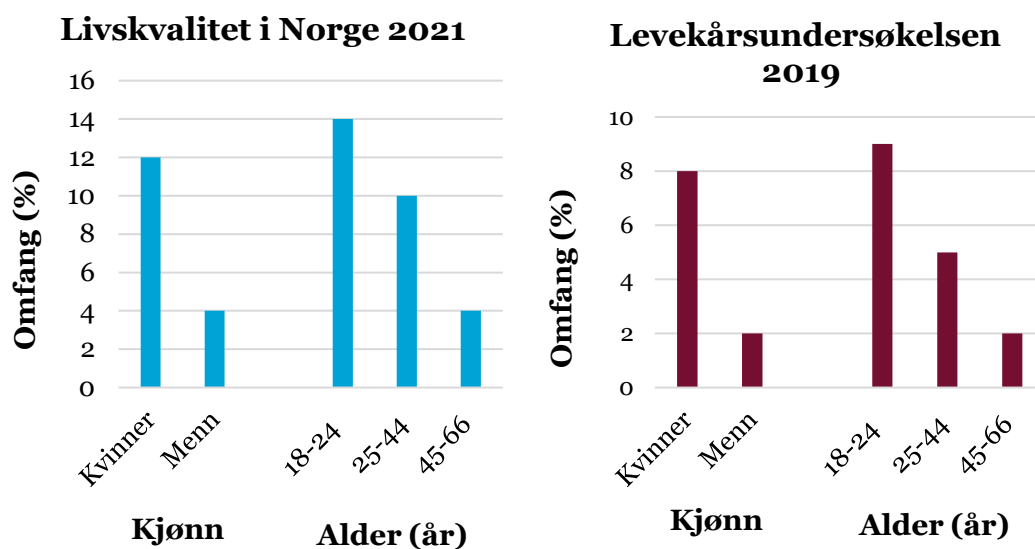
Under presenteres data fra fire utvalgte undersøkelser bestående av yrkesgrupper med særlig høy forekomst av seksuell trakassering. Hagen 2019 (15) målte omfanget av seksuell trakassering i helse- og sosialsektoren og skilte mellom fysisk seksuell trakassering og verbal/ikke-fysisk seksuell trakassering, slik som gester, blick og mimikk. Undersøkelsen viste at omfanget av begge formene for trakassering var høyt, og at omfanget av verbal/ikke-fysisk seksuell trakassering var høyest (Tabell 3). Bråten 2019 (16) fant høyt omfang av seksuell trakassering i helse- og omsorgssektoren (18 %) og i hotell- og restaurantbransjen (21 %) (Tabell 3). Idås 2020 (17) som undersøkte uønsket oppmerksomhet blant norske journalister og redaktører, og *MOST-undersøkelsen 2020* (18) som undersøkte seksuell trakassering blant ansatte og vernepliktige i Forsvaret, fant begge et omfang på 22 %. Videre spesifiserer Idås 2020 (17) at de vanligste formene for uønsket oppmerksomhet var «kommentarer med seksuelt innhold» og «kommentarer om kropp og utseende». I vedlegg 2 presenterer vi flere spørreundersøkelser som kartlegger seksuell trakassering i forskjellige yrkesgrupper.

Tabell 3: *Omfang av seksuell trakassering i utvalgte yrkesgrupper*

Undersøkelse (referanse)	Bran-sje/yrke	Antall deltakere	Hva kartlegges	Omfang
Levekårsundersøkelsen 2019 (1)	Alle yrker	11212 (48 % kvinner)	Uønsket seksuell oppmerksomhet, månedlig eller oftere for:	
			Alle yrker	4 %
			Ingeniører	1 %
			Ledere	2 %
			Undervisning	3 %
			Kontor	5 %
			Salg	8 %
			Sykepleiere	20%
Hagen 2019: Vold, trusler og trakassering i helse- og sosialsektoren (15)	Helse- og sosialsektoren	6364 (82 % kvinner)	Fysisk seksuell trakassering det siste året	7 %
			Verbal/ikke-fysisk seksuell trakassering det siste året	16 %
Bråten 2019: Seksuell trakassering – et stille arbeidsmiljøproblem? (16)	Helse og omsorg	1697 (87 % kvinner)	Seksuell trakassering (fysisk og/eller verbalt) de siste 3 årene	18 %
	Hotell og restaurant	1432 (72 % kvinner)	Seksuell trakassering (fysisk og/eller verbalt) de siste 3 årene	21 %
Idås 2020: Seksuell trakassering i norske redaksjoner – og hvorfor det ikke varsles (17)	Journalister og redaktører	3282 (48 % kvinner)	Uønsket seksuell oppmerksomhet det siste halve året	22 %
MOST-undersøkelsen 2020 (18)	Forsvaret	2219 (50 % kvinner)	Seksuell trakassering det siste året	22 %

Hvem blir seksuelt trakassert?

Livskvalitet i Norge 2021 (14) og *Levekårsundersøkelsen 2019* (1) fant at kvinner er mer utsatt for seksuell trakassering enn menn og at yngre er mer utsatt enn eldre (Figur 3). Også undersøkelsene av de utvalgte yrkesgruppene fant at kvinner er mer utsatt enn menn og at yngre er mer utsatt enn eldre. Idås 2020 (17) fant også at midlertidige ansatte var mer utsatt enn fast ansatte, og *MOST-undersøkelsen* (18) fant at menige var mer utsatt enn offiserer/ansatte i Forsvaret. Forfatterne bak *MOST-undersøkelsen* påpekte at den observerte forskjellen mellom menige og offiserer/ansatte til dels kan skyldes en alderseffekt, men utelukket heller ikke andre årsaker.



Figur 2: Omfang av uønsket seksuell oppmerksomhet for kvinner, menn og forskjellige aldersgrupper i *Livskvalitet i Norge 2021* og *Levekårsundersøkelsen 2019*. Omfangsdataene fra *Livskvalitet i Norge 2021* viste alle typer hyppighet mens omfangsdataene fra *Levekårsundersøkelsen 2019* viste uønsket seksuell oppmerksomhet månedlig eller oftere.

Hvem utfører seksuell trakassering?

To av de inkluderte undersøkelsene ser på hvem som utfører seksuell trakassering. Bråten 2019 (16) fant at gruppen kunder/brukere/pasienter utførte den største delen av både fysisk og verbal seksuell trakassering, etterfulgt av kollegaer og ledere i helse- og omsorgssektoren og i hotell- og restaurantbransjen (Tabell 4). Yrkesgrupper som har nær og hyppig kontakt med kunder/brukere/pasienter ser ut til å være særlig utsatt for seksuell trakassering (Tabell 3).

Idås 2020 (17) fant at kollegaer og ledere sto bak henholdsvis halvparten og en femtedel av den uønskede oppmerksomheten journalister og redaktører ble utsatt for, mens kilder og andre personer utenfor redaksjonene sto for nesten en tredjedel (Tabell 4). *MOST-undersøkelsen* (18) fra Forsvaret fant at mannlige kollegaer utførte mesteparten av den seksuelle trakasseringen etterfulgt av mannlige ledere.

Tabell 4: Hvem utfører seksuell trakassering i arbeidslivet

Undersøkelse (referanse)	Populasjon	Hva kartlegges	Overgriper	Omfang		
Bråten 2019: Seksuell trakassering – et stille arbeidsmiljøproblem? (16) *	Ansatte i helse og sosial	Fysisk seksuell trakassering	Kunder/brukere/pasienter	70 %		
			Kollegaer	30 %		
			Ledere	15 %		
			Andre	4 %		
			Verbal seksuell trakassering		Kunder/brukere/pasienter	81 %
					Kollegaer	22 %
			Ledere	6 %		
			Andre	4 %		
	Ansatte i hotell og restaurant	Fysisk seksuell trakassering	Kunder/brukere/pasienter	54 %		
			Kollegaer	43 %		
			Ledere	26 %		
			Andre	5 %		
Verbal seksuell trakassering			Kunder/brukere/pasienter	66 %		
			Ledere	27 %		
		Andre	5 %			
Idås 2020: Seksuell trakassering i norske redaksjoner – og hvorfor det ikke varsles (17)	Journalister og redaktører	Uønsket seksuell oppmerksomhet det siste halve året	Kollegaer	50 %		
			Ledere	21 %		
			Kilder/andre utenfor redaksjonene	29 %		

* Deltakerne i Bråten 2019 kunne velge flere alternativ

Konsekvenser av seksuell trakassering

Livskvalitet i Norge 2021 (14) fant at uønsket seksuell oppmerksomhet på jobben påvirket tilfredshet med livet. 42 % av deltakerne som hadde opplevd uønsket seksuell oppmerksomhet en gang i året eller mer rapporterte lav tilfredshet med livet. Dette er høyere enn for hele populasjonen (28 % med lav tilfredshet). Uønsket seksuell oppmerksomhet var en av de arbeidsmiljøindikatorerne som ga størst utslag på personers tilfredshet med livet i undersøkelsen.

I Bråten 2019 (16) rapporterte 33 % av de som hadde opplevd seksuell trakassering i helse- og omsorgssektoren mistriivsel med jobbsituasjonen, 12 % ønsket å slutte i jobben, 7 % rapporterte om psykiske plager, mens 58 % rapporterte at de ikke opplevde noen av disse konsekvensene. I hotell- og restaurantbransjen var konsekvensene av seksuell trakassering alvorligere. Her rapporterte 47 % av de som hadde opplevd seksuell trakassering om mistriivsel i jobbsituasjonen, 28 % ønsket å slutte i jobben, 16 % rapporterte om psykiske plager, mens 39 % rapporterte at de ikke opplevde noen av disse konsekvensene. Videre rapporterte omtrent halvparten av de som hadde opplevd seksuell trakassering at de har tatt kontakt med andre om dette. Av de som ikke varslet

andre om trakasseringen oppga omtrent to tredeler at de ikke syntes saken var alvorlig nok, mens omtrent en firedel «ikke ønsket oppmerksomhet omkring dette» og nesten like mange «trodde ikke det ville bli tatt tak i om de sa fra».

Blant journalister og redaktører oppga 14 % av de som hadde opplevd uønsket seksuell oppmerksomhet at de varslet arbeidsgiver om dette (17). Andelen som varslet andre er noe høyere blant kvinner enn menn (16 % versus 9 %). Av de som ikke varslet oppga nesten tre firedeler at de ikke syntes at hendelsen var noe å varsle om. Omtrent halvparten oppga at de fryktet konsekvenser for egen stilling og nesten like mange oppga skamfølelse over å ha blitt involvert i situasjonen.

Opplæringssektoren

Vi identifiserte tre undersøkelser (gjengitt i fire publikasjoner) på nasjonalt nivå som omhandlet studenter og ansatte i opplæringssektoren. *Livskvalitet i Norge 2021* (14) er en årlig landsdekkende undersøkelse av alle sysselsatte i Norge. Fra denne undersøkelsen presenterer vi data som kartlegger omfanget av uønsket seksuell oppmerksomhet blant studenter. *SHoT 2018* (20) er en nasjonal undersøkelse, som gjennomføres hvert fjerde år, som kartlegger studenters helse og trivsel og hvilke faktorer som påvirker dette. *Ipsos 2019* (19) sin rapport om mobbing og trakassering i universitets- og høyskolesektoren kartlegger seksuell trakassering i nåværende arbeidsforhold i løpet av de siste 12 månedene.

Omfang av seksuell trakassering blant studenter og ansatte i utdanningssektoren

Tallene i *Livskvalitet i Norge 2021* (14) viste at 7 % av studentene hadde opplevd uønsket seksuell oppmerksomhet på utdanningsinstitusjonen i løpet av de siste 12 månedene. I *SHoT 2018* (20) hadde 24,1 % av studentene opplevd minst én form for seksuell trakassering i løpet av livet, hvorav flertallet oppga at hendelsene fant sted etter at de begynte å studere. Seksuell trakassering ble definert som uønsket seksuell oppmerksomhet som er krenkende og plagsom. For majoriteten av studentene var den seksuelle trakasseringen ikke en enkelthendelse: 1 av 3 hadde opplevd det mer enn 10 ganger og kun 7 % rapporterte at det var en enkelthendelse (Tabell 5) (20).

1,6 % av ansatte i universitets- og høyskolesektoren rapporterte at de hadde opplevd seksuell trakassering i nåværende arbeidsforhold i løpet av de siste 12 månedene (19). Av personene som hadde opplevd seksuell trakassering hadde halvparten opplevd dette en sjelden gang, og 1 av 3 hadde opplevd det noen ganger i løpet av de siste 12 månedene (Tabell 5).

To undersøkelser presenterte omfang av forskjellige former for seksuell trakassering (19;20). Ansatte i høyskoler og universiteter opplevde i størst grad at den seksuelle trakasseringen var verbal (63 %), etterfulgt av fysisk, ikke-verbal og digital trakassering (Tabell 4). Blant studenter i *SHoT 2018* (20) var det like stor forekomst av fysisk trakassering (berøring, klemming eller kyssing) og verbal seksuell trakassering (15,4 %).

Tabell 5: Omfang av seksuell trakassering i utdanningssektoren

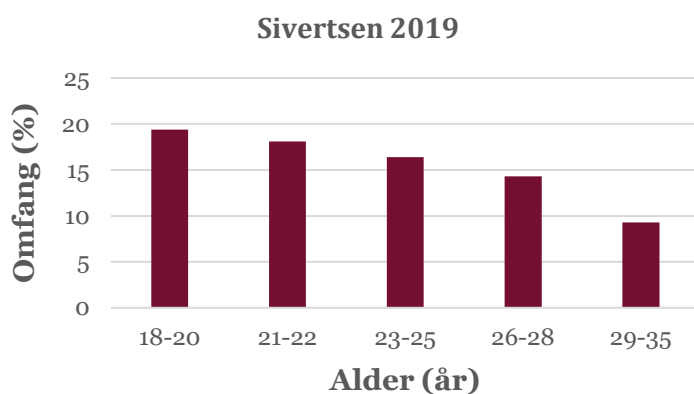
Undersøkelse (referanse)	Populasjon	Antall deltakere	Hva kartlegges	Omfang
Livskvalitet i Norge 2021 (14)	Studenter	2034 (% kvinner ikke beskrevet)	Uønsket seksuell oppmerksomhet på skole eller utdanningsinstitusjon (type trakassering ikke beskrevet)	7 %
Nasjonal rapport: mobbing og trakassering i universitets- og høyskolesektoren 2019 (19)	Ansatte på høyskoler og universitet	17 984 (60 % kvinner)	Seksuell trakassering i nåværende arbeidsforhold, siste 12 månedene -Verbal -Fysisk -Ikke-verbal -Digital (epost, SMS, sosiale medier)	1,6 % 63 % 36 % 29 % 14 %
			Hvor ofte ble du utsatt for seksuell trakassering i ditt nåværende arbeidsforhold i løpet av de siste 12 månedene? -Daglig -Ukentlig -Månedlig -Noen ganger -En sjelden gang	2 % 7 % 10 % 30 % 51 %
SHoT 2018. Studentenes helse og trivselundersøkelse (20) og Sivertsen 2019 (26)	Studenter (18-35 år)	50 054 (69 % kvinner)	Ulike former for seksuell trakassering i løpet av livet? -Verbal -Blikk/bevegelser -Bilder -Blotting -Berøring/klem/kyss	24,1 % 15,4 % 11,4 % 3,7 % 1,7 % 15,4 %
			Utsatt verbal trakassering, nærgående blikk og kommentarer, visning av seksuelle bilder og uønsket berøring -Den siste måneden? -Det siste året?	19-27 % 31-24 %

Hvem blir seksuelt trakassert?

Kvinner ser ut til å være overrepresentert som offer for seksuell trakassering. Dobbelt så mange kvinnelige studenter sammenlignet med mannlige studenter oppga i *Livskvalitet i Norge 2021* (14) å ha blitt seksuelt trakassert (eksakte tall ikke oppgitt). I *SHoT 2018* (20) oppga nesten fire ganger så mange kvinner (31 %) som menn (8 %) å ha opplevd seksuell trakassering. Blant ansatte i universitets- og høyskolesektoren oppga

2,2 % av kvinnene å ha opplevd seksuell trakassering på arbeidstedet, til sammenligning med 0,9 % av mennene (19). Med hensyn til fysisk seksuell trakassering var det imidlertid en høyere andel menn (50 %) enn kvinner (32 %) som rapporterte dette (19).

Unge studenter og yngre ansatte synes å være mer utsatt for seksuelle trakassering i opplæringssektoren enn de som er eldre. Sivertsen 2019 (26) rapporterte aldersfordelingen blant de som i *SHoT 2018* oppga å bli seksuelt trakassert. Forskerne fant at de yngste (18-20 år) hadde høyest forekomst, og at forekomsten avtok med økende alder (Figur 4). *Ipsos 2019* (19) fant at personer under 40 år var overrepresentert blant de som hadde opplevd seksuell trakassering. Personer under 40 år utgjør 30,5 % av deltakerne, men opplevde 51,2 % av trakasseringen. Stipendiater utmerket seg som særlig utsatte blant ansatte i universitets- og høyskolesektoren. De utgjorde 12,5 % av deltakerne og rapporterte 39 % av den totale trakasseringen i undersøkelsen.



Figur 3: Omfang av seksuell trakassering (alle former) blant studenter i forskjellige aldersgrupper ved universitet og høyskoler i *SHoT 2018*-undersøkelsen som beskrevet i *Sivertsen 2019*.

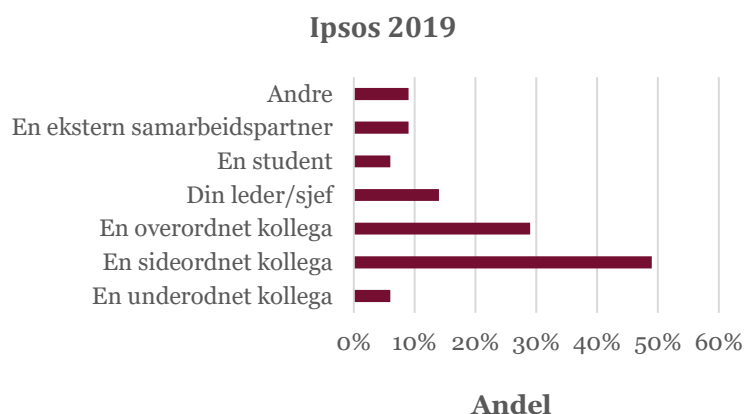
I følge *SHoT 2018* (20) var det små forskjeller på seksuell trakassering mellom geografiske regioner i Norge, der Midt-Norge skiller seg ut med noe lavere forekomst. Utenlandsstudentene oppga gjennomgående høyere omfang av seksuell trakassering enn de som studerer i Norge.

Hvem utfører seksuell trakassering?

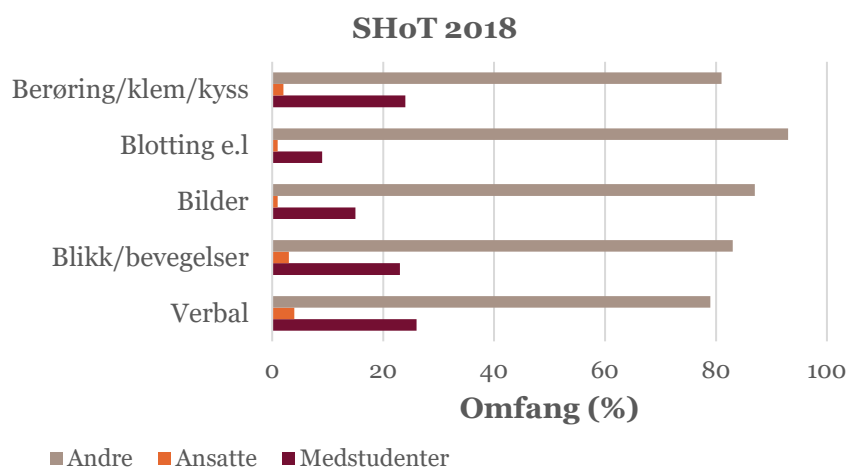
I *Ipsos 2019* (19) rapporteres det at menn sto for totalt 79 % av seksuell trakassering i universitets- og høyskolesektoren. Det ser i hovedsak ut til at kvinner og menn blir seksuelt trakassert av det motsatte kjønn: 94 % av kvinnene oppga at det var en mann som trakasserte dem og 71 % av mennene oppga at det var en kvinne som trakasserte dem.

To undersøkelser ga informasjon om relasjonen mellom den som seksuelt trakasserer og offeret (19;20). Blant universitets- og høyskoleansatte var det i de fleste tilfeller en kollega som seksuelt trakasserte (49 %), og i liten grad leder eller student (Figur 5). I *SHoT 2018* (20) oppga majoriteten av studentene at de blir trakassert av noen utenfor utdanningsinstitusjon (79-93 %), mens et mindretall blir trakassert av medstudenter eller ansatte (Figur 6). De hyppigste formene for seksuell trakassering som studenter

ble utsatt for var verbal trakassering, nærgående blikk og fysisk trakassering (uønsket berøring, klemming eller kysning; Figur 6).



Figur 4: Hvem utsetter universitets- og høyskoleansatte for seksuell trakassering i Ipsos 2019.



Figur 5: Hvem utsetter universitets- og høyskolestudenter for ulike spesifikke former for seksuell trakassering i SHoT 2018

Konsekvenser av seksuell trakassering

Steine 2021 (28), som er basert på SHoT 2018 undersøkelsen, fant en positiv korrelasjon mellom antall eksponeringer for seksuell trakassering og søvnproblemer. Steine 2021 (28) er plassert i vedlegg 2. *Livskvalitet i Norge 2021* (14) rapporterte at 35 % av studentene som ble utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet hadde lav tilfredshet med livet. Blant studenter som ikke var blitt utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet, rapporterte til sammenligning 31 % lav tilfredshet med livet.

Kultur- og fritidsarenaer

Vi inkluderte fire undersøkelser som tematiserer seksuell trakassering på arenaen kultur og fritid (21-24). Studiene spesifiserer ikke hvor denne trakasseringen skjer, så det kan foregå både på skole, på jobb, på fritiden eller i sammenheng med andre aktiviteter.

Vi valgte likevel å kategorisere disse studiene under Kultur- og fritid, ettersom undersøkelserne trolig samler tall fra flere arenaer i deltakernes liv, inkludert både organiserte og uorganiserte fritidsaktiviteter.

To nasjonale undersøkelser *UngData 2021* (21) og *Hafstad 2019* (23), og en fylkeskommunal undersøkelse *Ung i Oslo 2021* (22) omhandler omfanget av ulike former for seksuell trakassering og uønsket seksuell kontakt og oppmerksomhet blant ungdom. *Nasjonalt trygghetsundersøkelse 2020* omfatter et representativt utvalg for befolkningen i alderen 16-84 år. Vi valgte å inkludere *Ung i Oslo 2021* på grunn av høyt deltakerantall, samt at undersøkelsen gir noe tilleggsinformasjon, sammenlignet med *UngData 2021*. *Hafstad 2019* (23) gir nyere tall enn den lignende undersøkelsen *UngVold 2015* (2) som finnes i vedlegg 2.

Omfang av seksuell trakassering på kultur- og fritidsarenaer

Samlet viste *UngData 2021* (21) at 16-17 % har blitt utsatt for verbal seksuell trakassering, negativ seksuell ryktespredning, eller at noen har befølt dem seksuelt mot deres vilje (Tabell 6). Tallene fra *Ung i Oslo 2021* (22) viste de samme tendensene, men var noe lavere, bortsett fra når det gjaldt verbal trakassering der forekomsten var noe høyere enn landsgjennomsnittet (21 %). Hafstads undersøkelse (23) blant ungdom mellom 12 og 16 år, viste at 22 % av deltakerne hadde opplevd en eller annen form for seksuell krenkelse hvor utøveren var jevnaldrende (Tabell 6). Forskerne omtalte dette som krenkelser fordi de i mindre grad var sikre på om maktubalansen har vært betydelig nok til å kalle det overgrep. Flest unge har opplevd at noen har vist dem private deler av kroppen sin mot deres vilje (13 %), og at de var blitt kysset mot sin vilje (12 %) (Tabell 6). *Nasjonalt trygghetsundersøkelse 2020* (24) viste at 1 % av deltakerne mellom 16-84 år har vært utsatt for beføling av kjønnsorganene sine eller at noen fikk dem til å beføle andres kjønnsorganer, mot sin vilje (Tabell 6).

Tabell 6: Omfang av seksuell trakassering på kultur- og fritidsarenaer

Undersøkelse (referanse)	Populasjon	Antall deltakere	Hva kartlegges	Omfang
UngData 2021 (21)	Ungdomsskole og VGS	140200 (ca. 50 % kvinner)	At noen mot din vilje befølte deg på en seksuell måte	16 %
			At noen på en sårende måte kalte deg for hore, homo eller andre ord med seksuelt innhold	17 %
			At noen spredte negative seksuelle rykter om deg	16 %
Ung i Oslo 2021 (22)	Ungdomsskole og VGS	19235 (51 % kvinner)	At noen mot din vilje befølte deg på en seksuell måte mot din vilje	14 %
			At noen på en sårende måte kalte deg for hore, homo eller andre ord med seksuelt innhold	21 %
			At noen spredte negative seksuelle rykter om deg	13 %
Hafstad 2019 (23)	Ungdom 12-16 år	9240 (ca. 50 % kvinner)	Alle former for seksuell krenkelse fra jevnaldrende	22 %
			Kysset deg uten at du ville det	12 %
			Vist deg private deler av kroppen sin mot din vilje	13 %
			Fått deg til å vise dine private deler av kroppen din mot din vilje	5 %
			Fått deg til å ta på hans eller hennes private kroppsdeler mot din vilje?	5 %
			Tatt på dine private kroppsdeler mot din vilje	9 %
Nasjonal trygghetsundersøkelse 2020 (24)	16 år og oppover (16-85)	24163 (48,9 % kvinner)	Beføling av kjønnsorganene dine eller at noen fikk deg til å beføle andres kjønnsorganer, mot din vilje	1 %

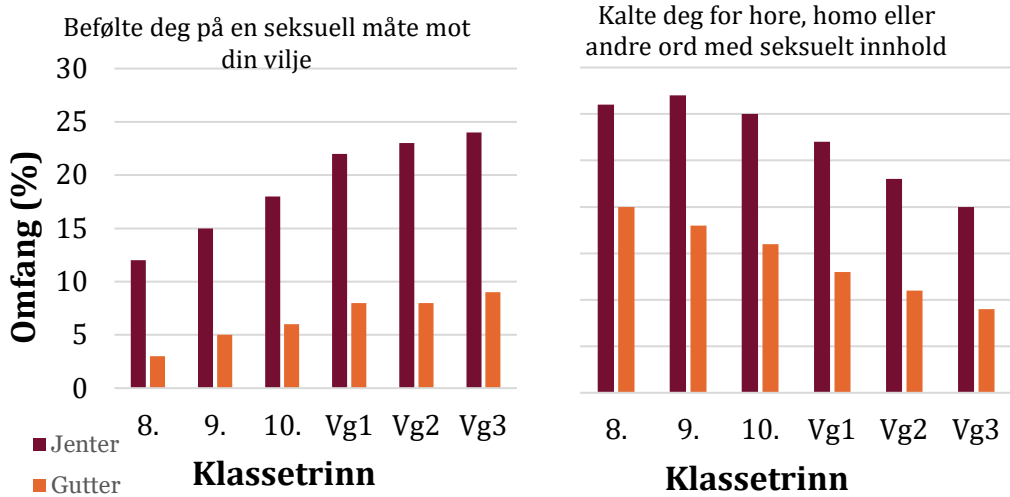
Hvem blir seksuelt trakassert

De fire spørreundersøkelsene viste at jenter og kvinner er mer utsatt for alle typer seksuell trakassering enn gutter og menn (Figur 7). Undersøkelsene *UngData 2021* og *Ung i Oslo 2021* viste at eldre elever opplever mer fysisk seksuell trakassering enn yngre, men at yngre elever er mer utsatt for verbal seksuell trakassering (Figur 7)(21;22).

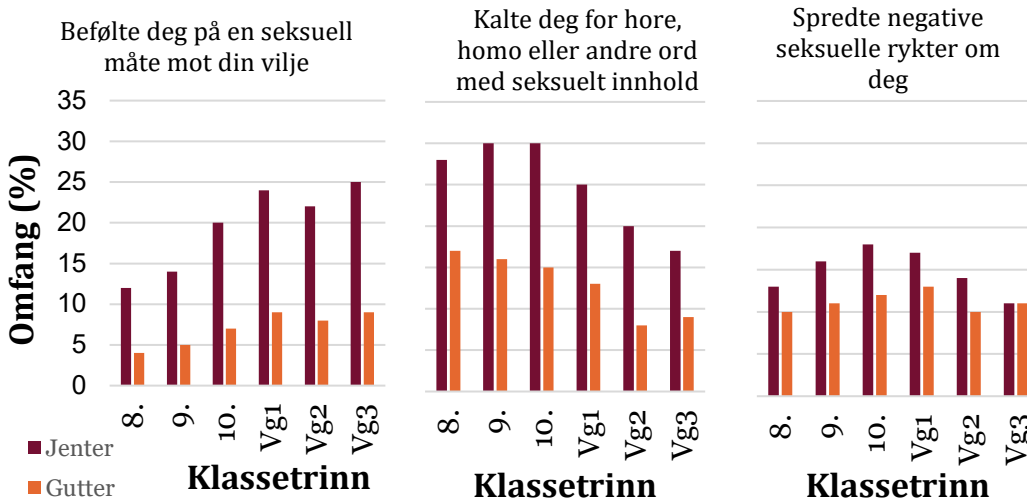
Hafstad 2019 (23) fant at eldre ungdomsskoleelever er mer utsatt for seksuelle krenkelser/overgrep fra sine jevnaldrende enn yngre ungdomsskoleelever (Figur 7). *Nasjonal trygghetsundersøkelse 2020* (23) som dekker hele aldersspennet fra 16 til 84 år fant at yngre er mer utsatt for ufrivillig beføling av egne og andres kjønnsorganer enn eldre (Figur 7).

I *Ung i Oslo 2021* (22) oppgis det tall for hvor stor andel som har blitt utsatt for seksuell trakassering fordelt etter innvandringsbakgrunn og sosioøkonomisk status (SØS). Sammenlignet med barn med norskfødte foreldre, var tallene lavere blant unge med innvandringsbakgrunn. Totalt har 33 % av elevene i ungdoms- og videregående skole i Oslo opplevd seksuell trakassering, mens 25 % av elevene med innvandrerbakgrunn har opplevd det samme. Fordelt på lav, middels og høy SØS er tallene for elever med norskfødte foreldre henholdsvis 36, 33 og 32 %, mens tilsvarende tall for elever med innvandrerbakgrunn er 25, 23 og 30 %. *Nasjonal trygghetsundersøkelse 2020* viste en motsatt trend. I denne studien var de som oppga innvandringsbakgrunn (egen, far eller mor) mer utsatt for beføling (1,8 %) enn den øvrige befolkningen (0,9 %).

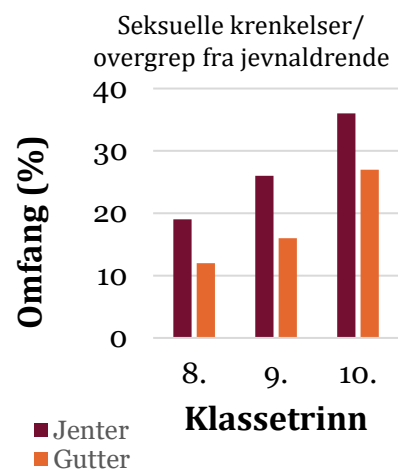
UngData 2021



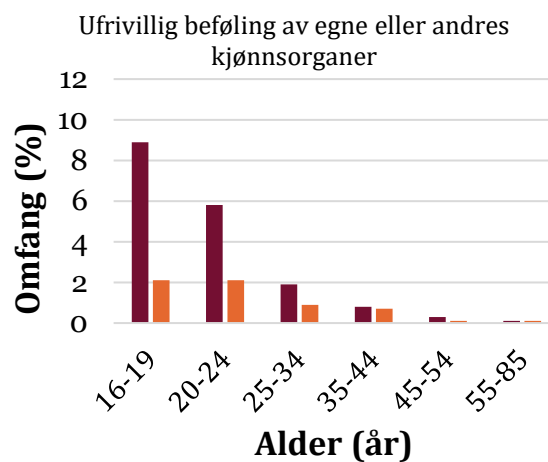
Ung i Oslo 2021



Hafstad 2019



Nasjonal trygghetsundersøkelse 2020



Figur 6: Omfang av ulike former for seksuell trakassering blant jenter og gutter i ulike klassetrinn og aldersgrupper. Spørsmålene som er stilt i undersøkelsene UngData 2021, Ung i Oslo 2021, Hafstad 2019 og Nasjonaltrygghetsundersøkelse 2020 oppgis i panelene.

Hvem utfører den seksuelle trakasseringen

Kun Hafstads undersøkelse (23) av seksuelle krenkelser blant jevnaldrende rapporterte noe om hvem utøverne er. I 63 % av tilfellene er utøveren en gutt. Omtrent halvparten så ofte er utøveren en jente (33 %). Oftest er utøverne jevnaldrende bekjente og noen ganger kjæreste.

Konsekvenser av seksuell trakassering

Ingen av de fire studiene tematiserte konsekvenser av seksuell trakassering, men Hafstad 2019 (23) rapporterte at 70 % deltakerne som hadde vært utsatt for seksuelle krenkelse fra jevnaldrende fortalte noen andre om dette.

Online/digitalt

Vi inkluderte syv publikasjoner på nasjonalt eller samfunnsnivå som omhandler spørsmål om seksuell trakassering på digitale arenaer (21-25;27, 29). Fem av publikasjonene omhandler ungdom. *UngData 2021* (21), *Ung i Oslo 2021* (22) og Hafstad 2019 (23) er tre store undersøkelser som omhandler ungdomsskole- og videregående elever. Disse undersøkelsene er nærmere beskrevet under «kultur og fritidsarenaer». Hafstad 2020 (29) er en oppfølgingsundersøkelse til Hafstad 2019 (23) og beskriver overgrep på nettet under nedstengingen som følge av korona-pandemien våren 2020. *Barn og medier 2020* er en nasjonal undersøkelse som siden 2006 jevnlig har undersøkt barn og unges digitale liv (27). Her presenterer vi kun tallene for 13-18 åringer fordi det var disse deltakerne som mottok spørsmålene om seksuelle kommentarer og nakenbilder.

Den sjette studien, *Nasjonal trygghetsundersøkelse 2020*, er en nasjonal undersøkelse om uro og utsatthet i Norge (24). I undersøkelsen kartlegges ufrivillig bildedeling og det å bli presset eller truet med å få delt seksuelle bilder/videoer av seg selv, på et representativt utvalg av befolkningen mellom 16 og 84 år. Den siste studien, *Ask 2016* (25), omhandler kjønns spesifikk seksuell trakassering blant aktive dataspillere opp til 40 år. Denne studien har også kvalitative data, men vi rapporterer kun omfangsdata.

Omfang av seksuell trakassering på digitale arenaer

I spørsmålet «om noen mot din vilje har delt bilder eller filmer av deg der du er naken eller deltar i seksuelle handlinger», har 5 % av ungdommene på landsbasis opplevd dette (21) og 4 % av ungdommene i Oslo (22). Majoriteten i begge undersøkelsene har opplevd dette kun én gang (Tabell 7).

I *Barn og medier 2020* (27) oppga 31 % av 13-18 åringene å ha mottatt seksuelle kommentarer på nettet. Omtrent 4 av 10 hadde fått tilsendt nakenbilder og 46 % av ungdommene hadde blitt bedt om å sende et nakenbilde av seg selv (Tabell 7). Videre svarte 12 % av deltakerne at de hadde sendt et nakenbilde av seg selv i løpet av det siste året. Det er usikkert hvor mange av ungdommene som selv ville ha kategorisert innholdet i spørsmålene som seksuell trakassering, da undersøkelsen ikke spesifiserer dette. Tallene i *Barn og medier 2020* (27) samsvarer med Hafstad 2019 (23) hvor 36 %

av ungdommene hadde blitt bedt om å sende et nakenbilde og 1 av 10 hadde sendt et nakenbilde av seg selv (Tabell 7). Videre hadde nesten 40 % av ungdom mellom 12-16 år blitt vist nakenbilder av andre på nettet. Nesten halvparten av ungdommene rapporterte at de hadde opplevd minst ett tilfelle av seksuell kontakt på nettet (23). I Hafstad 2020 (29) svarte 5,3 % at de hadde opplevd minst én form for seksuelle overgrep på nett (Tabell 7). Av disse hadde 47,4 % erfart nettovergrep for første gang under skolenedstengingen våren 2020.

I Ask og kollegaers undersøkelse (25) hadde rundt én tredjedel av deltakerne blitt forsøkt sjekket opp og rundt én tredjedel hadde fått tilbud om cybersex når de spilte data-spill og 15 % av deltakerne hadde fått tilbud om å møte noen i virkeligheten for å ha sex. I *Nasjonal trygghetsundersøkelse 2020* (24) hadde 2 % av befolkningen opplevd seksuell trakassering på nettet. Av disse ble de fleste enten truet med å få private bilder/videoer av seksuell art delt eller presset til å sende slike bilder/videoer av seg selv (Tabell 7).

Tabell 7: *Omfang av seksuell trakassering på digitale arenaer*

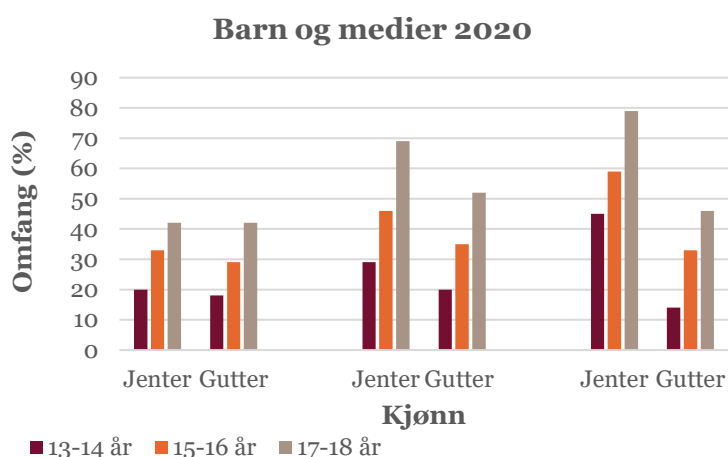
Undersøkelse (referanse)	Populasjon	Antall deltakere	Hva kartlegges	Omfang
Ask 2016 (25)	Aktive spillere 18-40 år	935 deltakere (ca. 33 % kvinner)	Har du noen gang blitt forsøkt sjekket opp mens du spilte online?	37 %
			Har du fått tilbud om å møte noen ansikt til ansikt for å ha sex gjennom online spill?	15 %
			Har du fått tilbud om cybersex i online spill?	30 %
Barn og medier 2020 (27)	Ungdom 13-18 år	1860 (% kvinner ikke spesifisert)	I løpet av det siste året: Har du fått seksuelle kommentarer på nett (f.eks. i sosiale medier, spill eller på mobil)?	31 %
			Har noen sendt deg et nakenbilde før?	42 %
			Har noen spurt deg om du kan sende/dele nakenbilde av deg selv?	46 %
Hafstad 2019 (23)	Ungdom 12-16 år	9240 (ca. 50 %)	Invitert til sexprat på nett?	22 %
			Vist deg bilde av sine eller andres private kroppsdelar?	38 %
			Bedt deg om å sende nakenbilder av deg selv?	34 %
			Fått deg til å sende nakenbilder av deg selv?	9 %
			Fått deg til å ha sex med deg selv mens den andre personen så på?	2 %
			Spredt nakenbilder av deg på nett eller sosiale medier?	3 %
			Minst et tilfelle av seksuell kontakt på nett eller sosiale medier?	46 %
Hafstad 2020 (29)	Ungdom 13-16 år	3575 (hvorav 2082 av deltakere er fra Hafstad 2019) (ca 50 % kvinner)	Opplevd minst én form for uønsket seksuell interaksjon på nett eller fått seksuelle bilder eller video spredt av seg selv på nett eller sosiale medier?	5,3 %
			Følte du deg lurt, truet eller tvunget til seksuell kontakt på nett?	2,6 %
			Fått spredt nakenbilde én gang?	1,9 %
			Fått spredt nakenbilde flere ganger?	0,8 %

Nasjonal trygg- hetsundersø- kelse 2020 (24)	16-84 år	24163 (ca 50 % kvin- ner)	Utsatt for minst ett tilfelle av digital seksuell vold? Har noen presset eller tvunget deg til å sende seksualiserte bilder eller videoer av deg selv?	2 % 0,8 %
			Har noen, mot din vilje, delt seksualiserte bilder eller vi- deoer av deg?	0,3 %
			Har noen truet deg med å dele seksualiserte bilder eller vi- deoer av deg?	1,0 %
			Har du, mot din vilje, blitt tatt bilde av eller filmet under sek- suelle handlinger?	0,4 %
UngData 2021 (21)	Elever på ung- domsskole og elever på vide- regående skole i Norge	140200 (ca 50 % kvinner)	Har noen, mot din vilje, delt bilder eller filmer av deg der du er naken eller deltar i sek- suelle handlinger? 1 gang 2-5 ganger 6 ganger eller flere	5 % 3 % 1 % 1 %
Ung i Oslo 2021 (22)	Elever på ung- domsskole og elever på vide- regående skole i Oslo	19235 (51 % kvinner)	Har noen, mot din vilje, delt bilder eller filmer av deg der du er naken eller deltar i sek- suelle handlinger i løpet av de siste 12 månedene? 1 gang 2-5 ganger 6 ganger eller flere	4 % 2 % 1 % 1 %

Hvem blir seksuelt trakassert

Seks undersøkelser rapporterte karakteristika blant de som hadde opplevd seksuell trakassering på en digital arena (22-25;27;29) Overordnet kan vi se at det er en overvekt av kvinner som opplever seksuell trakassering, og ungdom/unge voksne er mer utsatte enn eldre.

Blant ungdom økte andelen som mottok seksuelle kommentarer på nettet, ble tilsendt nakenbilder eller fikk forespørsler om å sende nakenbilder, med alderen (Figur 8) (27). Ungdom mellom 13-14 år rapporterte lavest forekomst mens deltakerne på 17-18 år rapporterte høyest forekomst på alle tre spørsmålene som omhandlet seksuell trakassering (Figur 8). Videre var det forskjeller i forekomst mellom kjønn. Det var en tydelig overvekt av jenter som har opplevd ulike former for seksuell trakassering på nettet (Figur 8). Unntaket er 17-18 åringer som har mottatt seksuelle kommentarer på nettet, hvor prosentandelen mellom gutter og jenter er lik. Forskjellen mellom kjønn er spesielt stor for forespørsler om å sende nakenbilder (Figur 8).



Figur 7: Omfang av ulike former for seksuell trakassering for jenter og gutter i ulike aldersgrupper i *Barn og medier 2020*. Deltakerne ble spurt om de hadde: "mottatt seksuelle kommentarer" (venstre), "fått tilsendt nakenbilde" (midten), eller "blitt spurt om å sende nakenbilde" (høyre).

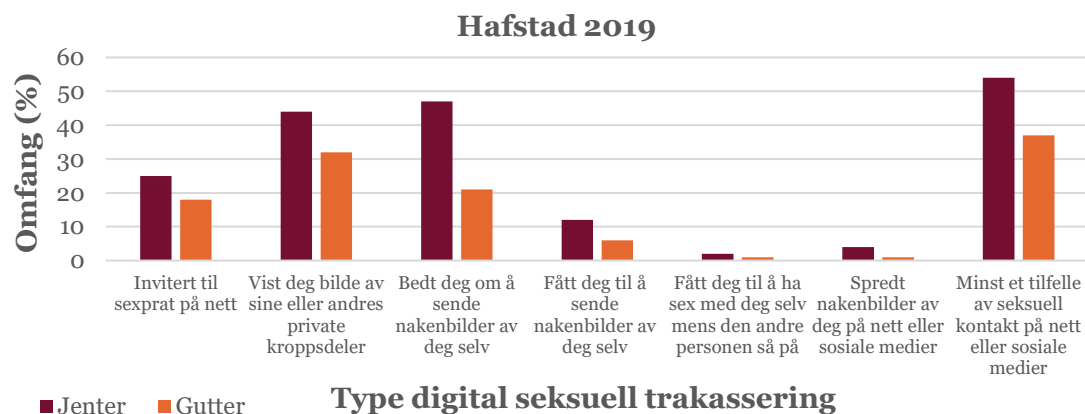
Også *Ung i Oslo 2021* (22) viste at det er en høyere andel jenter enn gutter som opplever seksuell trakassering på nett. I *Ung i Oslo 2021* var det flest jenter, uavhengig av aldersgruppe, som hadde opplevd at noen deler filmer/bilder med seksuelt innhold av dem mot deres vilje (Figur 9). Fordelingen i forekomst og klassetrinn så ut til å følge en buet kurve: elevene i 9. trinn til vg.1 så ut til å oppleve mest digital seksuell trakassering.



Figur 9: Omfang av digital seksuell trakassering for jenter og gutter i ulike klassetrinn i *Ung i Oslo 2021*. Deltakerne ble spurt om de hadde opplevd: «at noen deler filmer/bilder med seksuelt innhold av dem mot deres vilje».

Hafstad 2019 (23) fant at jenter var mer utsatt enn gutter for alle typer digital seksuell trakassering (Figur 10). Nesten tre firedeler av ungdommene som opplevde digital seksuell trakassering opplevde dette første gang etter at de fylte 13 år, mens omtrent en firedel opplevde dette tidligere (før ungdomsskolen). Hafstad 2020 (29) fant at jenter var mer utsatt for seksuelle overgrep på nett enn gutter (7,7 % vs. 2,5%), men fant liten eller ingen aldersforskjell for aldersgruppen 13-16 år. Videre fant Hafstad 2020 (29) at deltakere med funksjonsnedsettelse var mer utsatt for seksuelle overgrep på nett enn

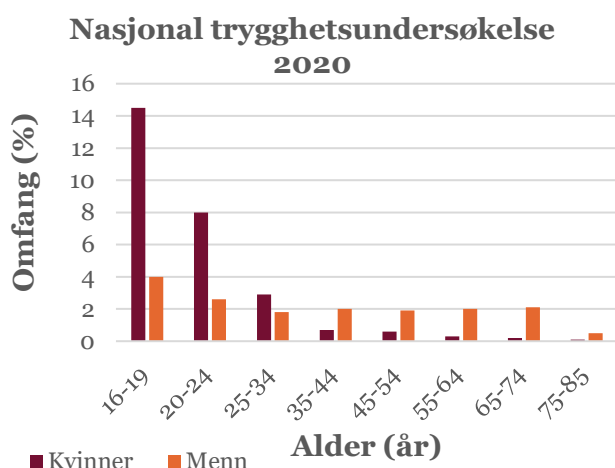
funksjonsfriske (11,2 % vs. 4 %), og at deltakere med en ADHD- eller ADD-diagnose var mer utsatt enn deltakere uten disse diagnosene (15,2 % vs. 5,3 %). Dårlig familieøkonomi og foreldres vansker med rus, psykisk helse eller kriminalitet så også ut til å øke risikoen for at barn/ungdom opplevde seksuelle overgrep på nett, mens hvorvidt foreldrene er født i Norge, Norden eller andre land så ut til å ha liten betydning.



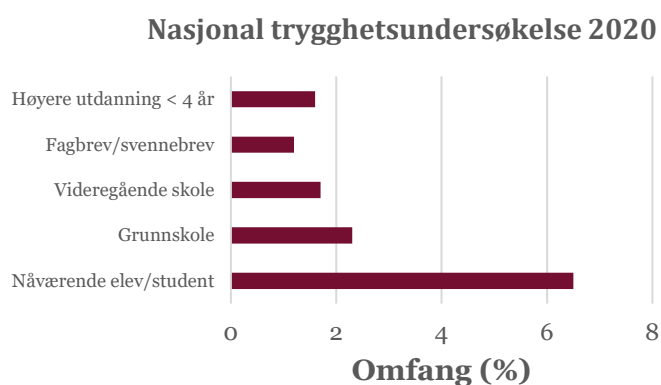
Figur 10: Omfang av digital seksuell trakassering for jenter og gutter i Hafstad 2020.

Ask 2019 (25) fant at 78 % av de kvinnelige deltakerne har fått ekstra oppmerksomhet i spill fordi de er kvinner. Samme andel av *alle* deltakerne i undersøkelsen hadde observert at kvinner får ekstra oppmerksomhet i spill pga. kjønn. Kun en tredjedel av deltakerne i denne undersøkelsen var kvinner, men det var likevel flere kvinner enn menn som hadde blitt forsøkt sjekket opp og fått tilbud om å møtes for å ha sex i virkeligheten.

Nasjonal trygghetsundersøkelse 2020 (24) fant at forekomsten av seksuell trakassering er særlig høy blant personer mellom 16 og 24 år. Etter dette synker forekomsten betraktelig med alder (Figur 11). Blant de yngre aldersgruppene var forekomsten av seksuell trakassering 3,5 ganger høyere for kvinner enn for menn. Etter fylte 35 år så det ut som menn er noe mer utsatt enn kvinner (Figur 11). Studenter opplevde i større grad å bli utsatt for digital seksuell trakassering enn personer som ikke var under utdanning (Figur 12). Personer med fagbrev som høyeste fullførte utdanning opplevde minst digital seksuell trakassering (Figur 12).



Figur 11: Omfang av digital seksuell trakassering (minst en form) for kvinner, menn, og ulike aldersgrupper i Nasjonal trygghetsundersøkelse 2020.



Figur 12: Omfang av digital seksuell trakassering (minst en form) for deltakere med forskjellig utdanningsnivå i Nasjonal trygghetsundersøkelse 2020.

Hvem utfører den seksuelle trakasseringen

I undersøkelsen til Ask og kollegaer (25) fremgikk det at det er flest menn som bruker skjellsord, inkludert seksualiserende- og kjønnsdiskriminerende skjellsord. Blant ungdommene i *Barn og medier 2020* (27) rapporterte de fleste at det var en ukjent på nettet (42 %), etterfulgt av en guttevenn (34 %), bekjent (27 %) og kjæreste (24 %) som hadde spurt om å få tilsendt nakenbilde. Blant dem som hadde mottatt et nakenbilde hadde flertallet også mottatt det fra en fremmed på nettet (40 %), etterfulgt av en guttevenn (30 %), kjæreste (29 %) og jentevenn (29 %).

Konsekvenser av seksuell trakassering

Tre av undersøkelsene som omhandlet seksuell trakassering på digitale arenaer nevnte konsekvenser av trakasseringen. Kvinnene i studien til Ask og kollegaer (25) reagerte oftere negativt på seksualisert språkbruk og rapporterte at de oftere opplevde plagsom oppmerksomhet som går på kjønn og seksualitet. Videre kom det frem i undersøkelsen at kvinner (18 %) i langt større grad enn menn (4 %) sluttet å spille et dataspill på grunn av uønsket oppmerksomhet fra andre spillere. Kvinnene hadde også funnet ulike

strategier for å unngå uønsket oppmerksomhet grunnet kjønn, blant annet ved å holde informasjon om kjønn skjult eller blokkere personen som ga uønsket seksuell oppmerksomhet. Blant 13-18 åringene i *Barn og medier 2020* (27) svarte 59 % at de ikke brydde seg da de fikk seksuelle kommentarer på nettet. 23 % av alle rapporterte at de syntes det var ekkelt. Det var flere jenter enn gutter som syntes det var ekkelt (35 % av jentene, 10 % av guttene). På tvers av kjønn svarte 13 % at de likte det og 9 % synes det var spennende. Ungdommene ble videre spurt hva de gjorde når de mottok slike kommentarer. Rundt halvparten svarte at de ikke gjorde noe spesielt når de mottok kommentaren, mens 36 % blokkerte personen. Dette tallet var høyere for jenter der ca. halvparten blokkerte personen. Andre reaksjoner var å fortelle det til en venn eller søsken (17 %), fortsette å holde kontakt med personen (13 %) eller rapportere det til den digitale tjenesten (11 %).

I *Nasjonal trygghetsundersøkelsen 2020* (24) rapporterte de fleste av de som ble utsatt for ulike former for seksuell trakassering på nett at de ikke anmeldte dette til politiet. Blant de som har opplevd å bli tatt bilde av eller filmet under seksuelle handlinger, er det 8,7 % som har anmeldt forholdet til politiet. Dette er den formen for digital seksuell trakassering som oftest ble anmeldt.

Diskusjon

Hovedfunn

I denne hurtigoversikten har vi undersøkt omfanget av seksuell trakassering på fire arenaer: arbeidsliv, opplæringssektoren, kultur- og fritidsarenaer, online/digitalt. Vi inkluderte 15 spørreundersøkelser om seksuell trakassering (gjengitt i 16 publikasjoner). En stor andel av undersøkelsene er gjort på nasjonalt nivå med et befolkningsrepresentativt utvalg, mens seks undersøkelser er på fylkes- eller samfunnsnivå, slik som undersøkelser om bestemte yrkesgrupper eller *Ung i Oslo 2021*.

Spørreundersøkelsene var ulike mht. tema og hvilke spørsmål de stilte for å kartlegge omfanget av seksuell trakassering. Vi kan likevel trekke frem noen hovedpunkter på tvers av de ulike undersøkelsene:

- Seksuell trakassering er utbredt og forekommer på alle fire arenaer.
- Kvinner er overrepresentert blant dem som opplever seksuell trakassering.
- Undom og unge voksne er spesielt utsatt for seksuell trakassering.
- Stipendiater, studenter og elever er spesielt utsatt for seksuell trakassering.
- Det er flest menn som utøver seksuell trakassering.
- Blant menn som blir seksuelt trakassert er det flest kvinner som trakasserer.
- Det er betydelig variasjon i omfanget av seksuell trakassering mellom ulike yrkesgrupper. I yrkesgrupper med spesielt høy forekomst av seksuell trakassering er det i stor grad kunder/brukere eller pasienter som utøver seksuell trakassering. Det er i liten grad ledere eller overordnede kollegaer som utøver seksuell trakassering.
- Det å bli utsatt for seksuell trakassering kan føre til lavere tilfredshet med livet, ubehag, mistriivsel på arbeidsplassen og oppsigelse.

Styrker og begrensninger ved denne hurtigoversikten

I denne hurtigoversikten utførte vi søk i tre databaser samt utførte omfattende søk i grå litteratur etter norske spørreundersøkelser med omfangsdata på et overordnet nivå. Majoriteten av de inkluderte studiene ble identifisert via søk i grå litteratur. Vi leste et stort antall referanser i fulltekst samt referanselister for å sikre oss at vi inkluderte de mest aktuelle og nyeste nasjonale undersøkelsene som besvarer spørsmål om seksuell trakassering. Vi vurderer at undersøkelsene vi har presentert gir et riktig bilde av omfanget av seksuell trakassering i Norge, men vi kan ikke utelukke at undersøkel-

ser på kommunalt nivå eller undersøkelser av særskilte yrkesgrupper kunne ha nyantert funnene.

Etter avtale med oppdragsgiver brukte vi Likestillings- og diskrimineringslovens definisjon av seksuell trakassering. I forskningslitteraturen kan imidlertid seksuell trakassering og seksuelle overgrep/vold ha overlappende beskrivelser. Derfor vil det kunne være lesere av denne rapporten som er uenige med vår inklusjon eller eksklusjon av undersøkelser. Vi utelot spørreundersøkelser og spørsmål som vi mener faller under kategoriene grove seksuelle overgrep/krenkelser og voldtekt i henhold til straffeloven (5).

Seksuell trakassering er et fenomen og begrep som defineres og beskrives ulikt i forskningslitteraturen. Det gjør temaet komplekst å undersøke og resultatene vanskelige å sammenligne på tvers av spørreundersøkelsene. Undersøkelsene vi inkluderte er ikke nødvendigvis sammenlignbare, ettersom deltakerne ble stilt ulike spørsmål, med ulike tidsrammer for når hendelsene fant sted. Spørsmålene i noen av undersøkelsene var rettet mot spesifikke former for seksuell trakassering, mens andre undersøkelser hadde mer åpne spørsmål med bruk av begreper som «uønsket seksuell oppmerksomhet». Ved åpne spørsmål er fenomenet ikke alltid tydelig definert for deltakerne, og resultatene kan være påvirket av hvordan deltakerne tolker spørsmålet. Tidligere forskning har vist at å spørre om noen har blitt utsatt for seksuell vold sammenlignet med å spørre om spesifikke hendelser kan utgjøre en stor forskjell i hvordan deltakerne svarer (24). Det er her viktig å merke seg at *Levekårsundersøkelsen 2019* (1), som sammenlignet seksuell trakassering på tvers av ulike yrkesgrupper, brukte samme spørsmål og analyserte svarene på samme måte for alle yrkesgruppene. Det er dermed mulig å sammenligne omfanget av seksuell trakassering i de yrkesgruppene som er inkludert i denne undersøkelsen.

Det er viktig å merke seg at dette er en hurtigoversikt. For å ferdigstille oversikten på kort tid måtte vi forenkle prosessen. For eksempel søkte kun én person etter relevant litteratur i de ulike kildene. To personer leste fulltekstene, men de var ikke blindet for hverandres vurderinger. Vi understreker at vi ikke kvalitetsvurderte de inkluderte studiene eller vurderte tillitten til dokumentasjonen av syntetiserte resultater. Tolkning av studiens resultater må derfor gjøres med noe forsiktighet.

Resultatenes betydning for praksis

Seksuell trakassering er et samfunnsproblem som berører mange, og bør derfor tas på alvor. Både offentlige myndigheter og ulike andre sektorer bør arbeide systematisk for å forebygge og/eller redusere omfanget. *Levekårsundersøkelsen 2021* (1) viste store variasjoner i omfang av seksuell trakassering mellom ulike yrkesgrupper. Blant yrkesgruppene som rapporterte om særlig høy forekomst av seksuell trakassering var de som arbeidet med pasienter, brukere, kunder og gjester. Disse yrkesgruppene synes særlig å kunne dra fordeler av økt fokus på forebyggende eller reduserende tiltak mot seksuell trakassering.

For arenaen «arbeidsliv» fant noen av undersøkelsene at mange som opplever seksuell trakassering unnlater å varsle om dette. Dette skyldtes blant annet at de trakasserte ikke syntes at saken var alvorlig nok, ikke ønsket oppmerksomhet om saken eller ikke trodde saken ville bli tatt tak i. For å redusere seksuell trakassering kan det derfor være gunstig å arbeide for at flere varsler, og at det utvikles gode varslingsrutiner og systemer for oppfølging for å øke andelen som velger å varsle. Videre synes omfanget av seksuell trakassering å være særlig høyt blant ungdom og unge voksne. Det bør derfor rettes særlig innsats mot denne gruppen, f.eks. via arenaer som de befinner seg mye på, slik som utdanningsinstitusjoner og digitale plattformer. Det er verdt å merke seg at den seksuelle trakasseringen ser ut til å starte i ung alder. De yngste aldersgruppene som omfattes i denne hurtigoversikten er ungdomsskoleelever, og forekomsten av seksuell trakassering er høy også blant disse deltakerne. Det kan derfor være fordelaktig å starte med forebyggende arbeid allerede før ungdomsskolealder.

Kunnskapshull

I denne hurtigoversikten presenterer vi i hovedsak omfangsdata på nasjonalt nivå. Vi ser at de større undersøkelsene i liten grad gir informasjon om konsekvensene av seksuell trakassering for enkeltindividet eller for særskilte grupper samt manglende informasjon om hvordan relasjonen mellom utøver og offer kan innvirke på konsekvensene for den som blir trakassert. Slik informasjon kan være svært nyttig ettersom den sier noe om alvorligheten av trakasseringen samt det umiddelbare behovet for å igangsette tiltak for å redusere konsekvensene. Det var generelt også lite informasjon om utøveren av den seksuelle trakasseringen på alle fire arenaer. Slik informasjon hadde vært nyttig med hensyn til valg av tiltak for å redusere den seksuelle trakasseringen.

Under kategorien kultur og fritid fant vi ingen overordnede undersøkelser som har undersøkt omfang av seksuell trakassering innen idrett, noe vi tenker er sentralt på denne arenaen. Da undersøkelsene vi inkluderte på denne arenaen ikke spesifiserte hvor trakasseringen fant sted, kan vi likevel ikke utelukke at trakasseringen kan ha skjedd i idrettssammenhenger. Vi fant imidlertid en påbegynt studie om seksuell trakassering i og utenfor idrett for elever i videregående skole i Oslo og Viken ([lenke](#)). Vi håper at denne studien kan være en forløper til en større studie på nasjonalt nivå på tvers av ulike aldersgrupper og geografiske områder.

Konklusjon

I denne hurtigoversikten undersøkte vi omfanget av seksuell trakassering på fire overordnede arenaer: arbeidsliv, opplæringssektoren, kultur- og fritidsarenaer, online/digitalt. Funnene viser at seksuell trakassering er utbredt på alle fire arenaer. Kvinner er mer utsatt for seksuell trakassering enn menn og yngre er mer utsatt enn eldre. Flertallet av de som utøver seksuell trakassering er menn. Blant menn som blir seksuelt trakassert er det flest kvinner som trakasserer. Omfanget av seksuell trakassering varierer betydelig mellom ulike yrkesgrupper: fra ca. 1 % blant ingeniører til ca. 20 % blant sykepleiere. Det å bli utsatt for seksuell trakassering kan føre til lavere tilfredshet med livet, ubehag, mistriivsel på arbeidsplassen og oppsigelse. Både offentlige myndigheter og andre sektorer bør arbeide systematisk for å forebygge og redusere omfanget av seksuell trakassering.

Referanser

1. Statistisk sentralbyrå. Arbeidsmiljø, levekårsundersøkelsen. [Internett]. Statistisk sentralbyrå: [oppdatert 29.06.2020] [hentet 21.02.2022]. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/arbeidsmiljo-sykefravaer-og-arbeidskonflikter/statistikk/arbeidsmiljo-levekarsundersokelsen>.
2. Mossige S, Stefansen K. Vold og overgrep mot barn og unge. Omfang og utviklingstrekk 2007-2015. 2016.
3. Fitzgerald LF, Cortina LM. Sexual harassment in work organizations: A view from the 21st century. 2018.
4. Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven). LOV-2017-06-16-51 [hentet 21.februar 2022]. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-51>.
5. Lov om straff (straffeloven). LOV-2019-06-19-74 [hentet 21.februar 2022]. Tilgjengelig fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-11#%C2%A7309.
6. Steine I, Milde A, Bjorvatn B, Grønli J, Nordhus I, Pallesen S. The prevalence of sexual abuse in a Norwegian representative population sample. Tidsskrift for Norsk Psykologforening 2012;49:950-7.
7. Arbeidstilsynet. Seksuell trakassering [Internett]. Arbeidstilsynet 2020. [hentet 21.02.2022]. Tilgjengelig fra: <https://www.arbeidstilsynet.no/tema/trakassering/seksuell-trakassering/>.
8. Prop. 1 S (2021–2022). For budsjettåret 2022 under Kulturdepartementet. Utgiftskapitler: 300–353 Inntektskapitler: 3300–3339 og 5568. Kulturdepartementet 24.09.2021. [hentet 21.02.2022]. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-1-s-20212022/id2874942/?ch=1>
9. Område for helsetjenester i Folkehelseinstituttet. Slik oppsummerer vi forskning. Håndbok for Folkehelseinstituttet. 4. reviderte utg. Oslo: Område for helsetjenester i Folkehelseinstituttet; 2018.
10. Higgins JPT, Thomas J, Chandler J, Cumpston M, Li T, Page MJ, Welch VA (editors). Cochrane Handbook for Systematic Reviews of Interventions version 6.2 (updated February 2021).
11. Munn Z, Stern C, Aromataris E, Lockwood C, Jordan Z. What kind of systematic review should I conduct? A proposed typology and guidance for systematic reviewers in the medical and health sciences. BMC Med Res Methodol. 2018 Jan 10;18(1):5. doi: 10.1186/s12874-017-0468-4. PMID: 29316881; PMCID: PMC5761190.
12. The EndNote Team. EndNote. EndNote X9 utg. Philadelphia, PA: Clarivate; 2013. .
13. Thomas J, Graziosi S, Brunton J, Ghouze Z, O'Driscoll P, Bond M. EPPI-Reviewer: ad-vanced software for systematic reviews, maps and evidence synthesis. London: UCL Social Research Institute: EPPI-Centre Software.; 2020.

14. Støren KS, Rønning E. Livskvalitet i Norge 2021. 2021. Tilgjengelig fra:
[https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/levekra/artikler/livskvalitet-i-norge-2021/_attachment/inline/c2d3a9a8-5dad-4745-ac05-e5f2417ffec0:b844119bf0cfaaf253f214b7ac75c316792b4624/RAPP2021-27_web.pdf](https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/levekra/ artikler/livskvalitet-i-norge-2021/_attachment/inline/c2d3a9a8-5dad-4745-ac05-e5f2417ffec0:b844119bf0cfaaf253f214b7ac75c316792b4624/RAPP2021-27_web.pdf)
15. Hagen IM, Svalund J. Vold, trusler og trakassering i helse- og sosialsektoren. Fafo-rapport 2019:32Tilgjengelig fra:
<https://www.fafo.no/images/pub/2019/20729.pdf>
16. Bråten M. Seksuell trakassering – et stille arbeidsmiljøproblem?. 2019. Tilgjengelig fra: <http://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1331808/FULLTEXT01.pdf>
17. Idås T, Backholm K. Seksuell trakassering i norske redaksjoner – og hvorfor det ikke varsles. Universitetsforlaget 2020;107:1-15. Tilgjengelig fra:
<https://www.idunn.no/doi/pdf/10.18261/ISSN.0805-9535-2020-02-02>
18. Fasting K, Køber PS, Strand KR. Mobbing og seksuell trakassering i Forsvaret – resultater fra MOST-undersøkelsen 2020. FFI-RAPPORT 21/00414. Oslo: Forsvarets forskningsinstitutt, 2021. Tilgjengelig fra:
<https://publications.ffi.no/nb/item/asset/dspace:6975/21-00414.pdf>
19. Ipsos. Nasjonal rapport: Mobbing og trakassering i UH-sektoren. Oslo: Ipsos, 2019. Tilgjengelig fra:
<https://www.nih.no/globalassets/dokumenter/komm/nasjonal-rapport---mobbing-og-trakassering-i-uh-sektoren-2019.pdf>
20. Knapstad M, Heradstveit O, Sivertsen B. Studentenes helse-og trivselundersøkelse 2018 [Students' Health and Wellbeing Study 2018]. Oslo: Studentsamskipnaden i Oslo og Akershus, 2018.
21. Bakken A. Ungdata 2021. Nasjonale resultater. Oslo: NOVA, OsloMet; 2021. Nova Rapport 8/21.
22. Bakken A OS. Ung i Oslo 2021. Ungdomsskolen og videregående skole. Oslo: NOVA, OsloMet; 2021. Nova Rapport 9/21.
23. Hafstad GS EM Augusti. Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år. Oslo: Nasjonalt kunnskapscenter om vold og traumatisk stress; 2019. NKVTS Rapport nr 4/2019.
24. Løvgren M, Høgestøl A, Kotsadam A. Nasjonal trygghetsundersøkelse 2020. Oslo: OsloMet; 2022. Nova Rapport. 2/22.
25. Ask K, Svendsen SHB, Karlstrøm H. Når jentene må inn i skapet: Seksuell trakassering og kjønnsfrihet i online dataspill. Norsk medietidsskrift 23(1):1-21.
26. Sivertsen B, Nielsen MB, Madsen IE, Knapstad M, Lønning KJ, Hysing M. Sexual harassment and assault among university students in Norway: a cross-sectional prevalence study. BMJ open 2019;9(6):e026993.
27. Medietilsynet. Barn og medier 2020: Seksuelle kommentarer og nakenbilder. Tilgjengelig fra:
<https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2020/200519-delrapport-4-seksuelle-kommentarer-og-deling-av-nakenbilder---barn-og-medier-2020.pdf>
28. Steine IM, Skogen JC, Hysing M, Puigvert L, Schønning V, Sivertsen B. Sexual harassment and assault predict sleep disturbances and is partly mediated by nightmares: Findings from a national survey of all university students in Norway. Journal of sleep research 2021;30(6):e13338.
29. Barn, ungdom og koronakrisen.En landsomfattende undersøkelse av vold, overgrep og psykisk helse blant ungdom i Norge våren 2020: Delrapport 1 av 3. (Rapport 2/2020).

Vedlegg 1: Søkestrategi

Søkeansvarlig: Gunn Eva Næss

Database: Ovid MEDLINE(R) and Epub Ahead of Print, In-Process, In-Data-Review & Other Non-Indexed Citations, Daily and Versions(R) <1946 to February 14, 2022>

Search Date: 15.02.22

1 exp Sexual Harassment/ (2022)

2 ((sexual adj1 (harassment or exploitation or misconduct)) or "adverse social behaviour").mp. [mp=title, abstract, original title, name of substance word, subject heading word, floating sub-heading word, keyword heading word, organism supplementary concept word, protocol supplementary concept word, rare disease supplementary concept word, unique identifier, synonyms] (3874)

3 1 or 2 (3874)

4 (norway* or norwegian* or norge* or norsk* or nordmenn* or oslo* or bergen* or stavanger* or trondheim*).ti,ab,kw,lg,sh,kf,oa,hw,gi,gc,cp,in,pl. (233130)

5 3 and 4 (40)

Database: APA PsycInfo <1806 to February Week 1 2022>

Search Date: 15.02.22

1 exp sexual harassment/ (2826)

2 ((sexual adj1 (harassment or exploitation or misconduct)) or "adverse social behaviour").mp. [mp=title, abstract, heading word, table of contents, key concepts, original title, tests & measures, mesh word] (6000)

3 1 or 2 (6000)

4 (norway* or norwegian* or norge* or norsk* or nordmenn* or oslo* or bergen* or stavanger* or trondheim*).ti,ab,lg,sh,hw,cp,in,pl. (41184)

5 3 and 4 (35)

Database: Web of Science

Search date: 17.02.22

1. TS=(((sexual NEAR/0 (harassment or exploitation or misconduct)) or "adverse social behavior")) (7564)
2. OG=((norway* or norwegian* or norge* or norsk* or nordmenn* or oslo* or bergen* or stavanger* or trondheim*)) OR OO=(norway* or norwegian* or norge* or norsk* or nordmenn* or oslo* or bergen* or stavanger* or trondheim*) OR PUBL=(norway* or norwegian* or norge* or norsk* or nordmenn* or oslo* or bergen* or stavanger* or trondheim*) OR CU=(norway* or norwegian* or norge* or norsk* or nordmenn* or oslo* or bergen* or stavanger* or trondheim*) OR FO=(norway* or norwegian* or norge* or norsk* or nordmenn* or oslo* or bergen* or stavanger* or trondheim*) OR CI=(norway* or norwegian* or norge* or norsk* or nordmenn* or oslo* or bergen* or stavanger* or trondheim*) (375390)
3. #2 AND #1 (70)

Liste over søkestrategi i grå kilder

- **Barneombudet**

Søkedato: 28.02.2022

- **Cristin**

Søkedato: 21.02.2022

Antall treff: 116

Søkeord: Seksuell trakassering

- **FHL.no**

Søkedato: 01.03.2022

Søkeord: Seksuell

- **Google.no**

Søkedato: 16.02.2022

Søkeord: seksuell trakassering omfang|forekomst filetype:pdf

Antall treff: ca.8650 (leste første 102 treff (alt som kom opp))

- **Ungdata**

Søkedato: 21.02.2022

Søkeord: Seksuell trakassering (under fanen Forskning_Publikasjoner)

Årsavgrensning: 2015-2022

Tema: Vold og trakassering

- **SINTEF**

Søkedato: 21.02.2022

Søkeord: Seksuell trakassering (avgrensning på Publikasjoner)

Antall treff: 16

- **CORE – Senter for likestillingsforskning**

Søkedato: 21.02.2022

Søkeord: Seksuell trakassering, samt browsing gjennom linker på nettsiden

Antall treff: 22

- **FAFO**

Søkedato: 22.02.2022

Søkeord: Seksuell trakassering

Antall treff: 30

- **AFI – Arbeidsforskningsinstituttet**

Søkedato: 28.02.2022

Søkebegreper: Seksuell trakassering og «seksuell trakassering»

Antall treff: 38

- **NKVTS**

Søkedato: 01.03.2022

Søkebegrep: Seksuell trakassering

Antall treff: 7

- **KIFINFO**

Søkedato: 01.03.2022

Søkebegrep: Seksuell trakassering

Antall treff: 97

- **FFI**

Søkedato: 01.03.2022

Søkebegrep: Seksuell trakassering

Antall treff: 9

- **Kilden kjønnsforskning**

Søkedato: 28.02.2022

- **NOVA**

Søkedato: 01.03.2022

- **NVA – Norsk vitenarkiv**

Søkedato: 17.02.2022

Søkebegrep: Seksuell trakassering

Antall treff: 51

- **Oria.no**

Søkedato: 18.02.2022

Søkebegrep: Seksuell trakassering, valgte «Norske fagbibliotek» i venstremenyen

Antall treff: 442

- **Senter for likestilling**

Søkedato: 25.02.2022

Antall treff: 0 relevante

- **SSB (Statistisk sentralbyrå)**

Søkedato: 17.02.2022

Søkebegrep: Seksuell trakassering

Antall treff: 25

Søkebegrep: Uønsket seksuell oppmerksomhet

Antall treff: 0

- **STAMI**

Søkedato: 21.02.2022

Søkebegrep: Seksuell trakassering

Antall treff: 31

Søkebegrep: Sexual (og seksuell) under «publikasjoner»

Antall treff: 2

- **NSF – Norsk sykepleierforbund**

Søkedato: 28.02.2022

Søkebegrep: Seksuell trakassering

Antall treff: 0

- **Udir**

Søkedato: 28.02.2022

Søkebegrep: Seksuell trakassering

Antall treff: 11

Vedlegg 2: Undersøkelser på lavere nivå og for mindre grupper

Vi kan ikke utelukke at det finnes flere relevante publikasjoner som burde vært listet i vedlegg. Studiene under de ulike arenaene har blitt identifisert i overordene søk i grå litteratur ikke på spesifikke organisasjoner og yrkesgruppers egne hjemmesider.

Ung undersøkelsene gir også ut informasjon om spesifikke kommuner og fylker. Lenke til *Ung undersøkelser* i de ulike fylkene og kommunene: <https://www.ungdata.no/rappor-ter/>

Ipsos har i 2019 skrevet egne institusjonsrapporter for et stort antall ulike universiteter og høyskoler. Disse rapportene er tilgjengelige på universitetene og høyskolenes egne hjemmesider.

Arbeidsliv

Rø, K. I., Johansen, I. H., & Rosta, J. (2018). Uønsket seksuell oppmerksomhet rettet mot leger. *Tidsskrift for Den norske legeforening*.

Idås, T., Orgeret, K. S., & Backholm, K. (2020). # MeToo, Sexual Harassment and Coping Strategies in Norwegian Newsrooms. *Media and Communication*, 8(1), 57-67.

Bråten, M., & Svalund, J. (2018). Seksuell trakassering innen film-, TV-, scene-, musikk- og spillfeltet.

Mathisen, T. F., Sølvberg, N., Sundgot-Borgen, C., & Sundgot-Borgen, J. (2021). Sexual Harassment in Fitness Instructors: Prevalence, Perpetrators, and Mental Health Correlates. *Frontiers in Psychiatry*, 12.

Ødegård, A. M. (2019). Tillitsvalgtpanelet. Oppsummering av resultater fra 2018. Faf-notat 2019:28

Ødegård, A. M., Andersen, R. K., Jordfald, B., Nergaard, K., & Trygstad, S. C. (2020). Ute-livsbransjen–utvikling i arbeidsforhold etter 2014.

Rambøll. 2020. Arbeidsmiljøundersøkelse høsten 2020. Politi og lensmannsetaten: rapport om uansett seksuell trakassering. Oslo: Rambøll management consulting.

Opplæringssektoren

Steine, I. M., Skogen, J. C., Hysing, M., Puigvert, L., Schønning, V., & Sivertsen, B. (2021). Sexual harassment and assault predict sleep disturbances and is partly mediated by nightmares: Findings from a national survey of all university students in Norway. *Journal of sleep research*, 30(6), e13338.

Akademiet for yngre forskere (2019). Rom for mangfold i akademia? En surveyundersøkelse om internasjonalisering, diskriminering og seksuell trakassering blant yngre forskere i Norge. Oslo: Akademiet for yngre forskere.

Holter, Ø. G., & Snickare, L. (2021). Seksuell trakassering–ikke et isolert problem. Oslo: Universitet i Oslo.

Kultur og fritidsarenaer

Slåtten, H. (2016). Gay-related name-calling among young adolescents: exploring the importance of the context.

Mossige, S. Stefansen, K. (2016). Vold og overgrep mot barn og unge Omfang og utviklingstrekk 2007–2015. 2016.

Online/digital

Pedersen, W., Bakken, A., Stefansen, K., & von Soest, T. (2022). Sexual victimization in the digital age: a population-based study of physical and image-based sexual abuse among adolescents. *Archives of sexual behavior*, 1-12

Utgitt av Folkehelseinstituttet

Juni 2022

Postboks 4404 Nydalen

NO-0403 Oslo

Telefon: 21 07 70 00

Rapporten kan lastes ned gratis fra

Folkehelseinstituttets nettsider

www.fhi.no